

Západočeská univerzita v Plzni

Fakulta právnická

Diplomová práce

**Harmonizace platebního styku v Evropské Unii –
projekt SEPA**

Zpracovala: Nela Kristenová

Plzeň 2015

Zadání diplomové práce

„Prohlašuji, že jsem tuto diplomovou práci zpracovala samostatně, a že jsem vyznačila prameny, z nichž jsem pro svou práci čerpala způsobem ve vědecké práci obvyklým.“

Plzeň, březen 2015

.....

Nela Kristenová

Obsah

Úvod	6
1. Vývoj evropské měnové integrace	8
1.1. Měnová spolupráce v rámci Evropského hospodářského společenství	8
1.2. Evropský měnový systém.....	10
1.3. Vytváření Hospodářské a měnové unie	12
1.3.1. Delorova zpráva.....	12
1.3.2. Smlouva o Evropské Unii.....	13
1.3.3. Zavedení jednotné měny	14
1.4. Postup směrem k projektu SEPA	15
2. Výchozí pojmy a definice	17
2.1. Platební styk	17
2.2. Mezinárodní platební styk	17
2.3. Bezhotovostní platební styk	18
2.4. Hotovostní platební styk.....	18
2.5. Inkaso.....	19
2.6. Platební karta.....	20
2.7. Dosažitelnost	20
2.8. Interoperabilita.....	21
3. Platební styk	22
3.1. Česká republika.....	22
3.1.1. Právní regulace.....	22
3.2. Systém TARGET a TARGET2	24
3.2.1. Právní regulace.....	26
4. Projekt SEPA	29
4.1. Cíle	29
4.2. Historie	30
4.3. Právní úprava.....	33
4.3.1. Nařízení (ES) č. 2560/2001	33
4.3.2. Nařízení (ES) č. 924/2009	35
4.3.3. Nařízení (ES) č. 260/2012	38
5. Platební nástroje SEPA	41
5.1. Bezhotovostní úhrady.....	41
5.2. Přímé inkaso	42
5.3. Platební karty.....	43
5.4. Hotovostní služby	43

6. Realizace SEPA	45
6.1. Zaměření a cíle.....	45
6.2. Metodika.....	45
6.3. Harmonogram SEPA.....	46
6.4. Dosavadní realizace	49
6.5. Zhodnocení dosavadních výsledků	52
6.6. Plán dalšího rozvoje	56
6.7. SEPA v České republice	59
Závěr.....	62
Resumé.....	64
Seznam použitých zkratk.....	66
Seznam použitých zdrojů	67
Literární zdroje.....	67
Internetové zdroje	68

Úvod

V souvislosti se zavedením eura a jeho postupným rozšiřováním se v rámci Evropské Unie (dále jen „EU“) nutně objevila snaha o co nejefektivnější používání jednotné měny mezi různými státy EU. Jednodušší platební styk mezi státy EU je ostatně jedním z důvodů, proč byla jednotná měna zavedena, a je významným faktorem při posilování ekonomické pozice zemí eurozóny.

Celková harmonizace platebního styku v rámci EU je dalším, pochopitelným vyústěním snah o úzkou hospodářskou spolupráci v Evropě. Právě ekonomická pozice zemí eurozóny je (zvláště ve světle nedávné hospodářské krize, jejíž účinky ještě nepominuly) faktorem, který významným způsobem ovlivňuje postavení EU jako celku v mezinárodních vztazích. Snahy o hladký průběh všech platebních transakcí, důvěra v platební systém a zejména právní jistota účastníků platebního styku dohromady vytvářejí stále silnější ekonomické zázemí, které je pro řádné fungování EU nezbytné. I v mezinárodních vztazích je hladké fungování platebního styku mezi všemi subjekty uvnitř EU známkou vyspělosti a ekonomické spolehlivosti, která může jednotlivým členům i Unii jako celku přinést nemalý ekonomický prospěch.

Na druhou stranu je nutné zvážit známé ekonomické teorie o „neviditelné ruce trhu“ a s nimi se pojící rizika, která přináší státní zásahy do ekonomiky a do jejího reálného fungování. Při stále se zvyšující regulaci trhu hrozí, že jednotlivé subjekty budou spíše opatrnější při realizaci svých obchodních záměrů, zvláště z důvodu nejistoty, zda svými kroky nedospějí k porušení právních předpisů, byť mimovolně a zaviněně spíše nedostatkem informací. Při zavádění nových systémů či jednotlivých institutů do praxe je tedy nutná dobrá informovanost dotčených subjektů a s tím související přehlednost a jasnost právní úpravy i samotného praktického provedení změn. V této souvislosti hrozí také právní nejistota vyvolaná častými změnami, které mohou mít různé příčiny – předchozí nedokonalá či chybějící úprava, praktické problémy, se kterými tvůrci systému či legislativy nepočítali, a mnohé další. Těmto problémům je třeba předcházet dobrou přípravou přijímaných opatření i jejich opatrným zaváděním, doprovázeným konzultacemi v co největším okruhu subjektů, které se daného projektu účastní.

Z těchto důvodů se předkládaný text zabývá projektem na vytvoření Jednotné oblasti pro platby v eurech (Single Euro Payments Area, dále jen „SEPA“), který má přinést maximální účinnost při platebním styku v rámci EU, zejména v zemích, které jako svou měnu používají euro. Text se snaží vytvořit nejucelenější pohled na problematiku projektu zejména z právního hlediska. Projekt je nejdříve posuzován obecně z hlediska svých cílů, historie a základní právní úpravy, posléze jsou blíže rozebrány jednotlivé nástroje, se kterými projekt pracuje. Kapitola o realizaci projektu se pak zabývá reálným provedením projektu, tedy zkoumá, zda a jakým způsobem došlo či dochází k naplnění jeho cílů, a zaměřuje se na budoucnost projektu v závislosti na jeho dosavadních výsledcích. V úvahu jsou přitom do maximální možné míry vzaty veškeré výše zmíněné faktory.

Ve všech dotčených oblastech je kladen důraz na právní úpravu, která se k projektu SEPA váže, a to jak na úrovni evropské, tak i na úrovni národní, tedy na úpravu v České republice. Speciální pasáží je zkoumání dopadů projektu přímo v České republice a v této souvislosti text zkoumá i propojení legislativy evropské a národní, které spolu už ze své podstaty úzce souvisí.

Hlavním cílem předkládaného textu je tedy komplexně informovat o projektu SEPA od jeho počátku až do současnosti i s přihlédnutím k plánovanému budoucímu vývoji a se zvláštním důrazem na právní úpravu, která celý projekt provází. Z ekonomického hlediska je pojednáváno o základních pojmech, které projekt používá, v kapitole o realizaci projektu je pak využíváno obecných poznatků ekonomie při posuzování dopadů projektu a jeho celkové úspěšnosti.

1. Vývoj evropské měnové integrace

1.1. Měnová spolupráce v rámci Evropského hospodářského společenství

V březnu 1957 byla šesti zakladatelskými státy podepsána smlouva o založení Evropského hospodářského společenství (dále jen „EHS“). V této smlouvě byl specifikován závazek vytvořit mezi zúčastněnými státy do dvanácti let celní unii, tedy prostor, ve kterém bude možné realizovat veškeré obchodní transakce nezatížené cly, kvótami a dalšími nástroji, které obvykle ztěžují mezinárodní obchod.¹

Měnová politika se stala pouze nástrojem, který měl usnadnit vytváření celní unie, resp. se stala jednou z oblastí koordinace postupu. V rámci celní unie mělo docházet k co nejvíce intenzivnímu obchodování, a zvláště vytvoření systému společné zemědělské politiky s sebou přineslo požadavky na garantované ceny a s tím spojenou potřebu stabilních měnových kurzů. Systém fixních kurzů také zúčastněným státům vyhovoval více, než systém kurzů plovoucích, zvláště v důsledku negativních zkušeností s druhým jmenovaným systémem. Během 60. let pak postupně narůstal zájem o vyšší měnovou integraci, která by napomohla ekonomikám jednotlivých států EHS vyznačujících se poměrně vysokou vzájemnou inkompatibilitou, což s sebou přinášelo značné problémy, především pak nerovnováhu mezi těmito ekonomikami.²

Ekonomická situace se však stávala stále složitější. V roce 1968, po vytvoření celní unie, prudce klesl německý import a celkovou hospodářskou situaci jednotlivé zúčastněné země řešily různě – kupříkladu Francie devalvovala frank, zatímco Spolková republika Německo marku revalvovala. V Evropě tak vznikalo napětí mezi měnami, které ohrožovalo vývoj společného trhu. V souvislosti s těmito událostmi se v EHS začaly objevovat stále větší snahy dát evropské integraci konkrétnější obrysy, což vyústilo v jednání na summitu v roce 1969, které dodalo evropské integraci konkrétní obrysy. V první řadě bylo

¹ JANATKA, František a kol. *Obchod v rámci Evropské unie a obchodní operace mimo členské země EU*. Praha: ASPI, 2004, s. 19. ISBN 80-735-7006-8.

² SYCHRA, Zdeněk. *Jednotná evropská měna: realizace hospodářské a měnové unie v EU*. 1. vyd. Brno: Masarykova univerzita, Mezinárodní politologický ústav, 2009, s. 45-47. ISBN 978-80-210-5082-2.

nutné prohloubit integraci, dále pak sjednotit ekonomiky jednotlivých členských států, které měly svou autonomní hospodářskou a měnovou politiku, což způsobovalo značné problémy a brzdilo celý proces integrace.³

Tímto byl stanoven záměr vytvořit Hospodářskou a měnovou unii (dále jen „HMU“), který byl v podobě konkrétního plánu představen v tzv. Wernerově zprávě z roku 1970. Podle této zprávy se kompletní vytvoření HMU mělo realizovat do deseti let, přičemž plán počítal se zřízením Evropské centrální banky, která by převzala mnoho fiskálních pravomocí, které dosud spočívaly plně v rukou členských států. Plán také stanovil tři stádia, ve kterých mělo být měnové unie dosaženo, přičemž počítal se stále nižším flukтуаčním rozpětím mezi měnami členských států a na konci realizace plánu mělo dojít k jejich neodvolatelné fixaci.⁴

V průběhu 70. let však došlo k ekonomické stagnaci a značným hospodářským problémům, vyvolaným jednak volným plováním amerického dolaru, které ohrožovalo stabilitu finančních trhů, a také ropnou krizí. Evropské země se soustředily na řešení hospodářských problémů, které byly navýsost závažné a akutní, a hlubší evropské integraci bránil nedostatek prostoru, prostředků a rovněž odvahy jednotlivých států příliš svázat své ekonomiky s ekonomikami jiných států za tak nejisté situace. Z těchto důvodů se brzy zcela upustilo od realizace plánu, předloženého ve Wernerově zprávě.⁵

I přes zprvu rozdílné přístupy k vlastní měně a udržování, resp. neudržování její stability, se Francie a Německo ke konci 70. let rozhodly k užší spolupráci a především v udržení myšlenky evropské integrace. I přes nezdar plánu obsaženého ve Wernerově zprávě bylo zřejmé, že evropská integrace je možná, a kdyby nebylo hospodářských obtíží, plán by byl proveditelný. Vzhledem k různému přístupu členských států k vlastní měně i chování Velké Británie, která požadovala razantní změny ve Společenství, bylo přistoupeno k vytvoření

³ SYCHRA, Zdeněk. *Jednotná evropská měna: realizace hospodářské a měnové unie v EU*. 1. vyd. Brno: Masarykova univerzita, Mezinárodní politologický ústav, 2009, s. 48-49. ISBN 978-80-210-5082-2.

⁴ *Počátky měnové spolupráce*. Businessinfo.cz, 11. 12. 2008. [online] [cit. 22-12-2014]. Dostupné z: <http://www.businessinfo.cz/cs/clanky/euro-pocatky-menove-spoluprace-3256.html>

⁵ *Počátky měnové spolupráce*. Businessinfo.cz, 11. 12. 2008. [online] [cit. 22-12-2014]. Dostupné z: <http://www.businessinfo.cz/cs/clanky/euro-pocatky-menove-spoluprace-3256.html>

Evropského měnového systému jako jistého předstupně, který měl udržet myšlenku hlubší evropské integrace, jejíž plné provedení zatím nebylo proveditelné.⁶

1.2. Evropský měnový systém

Po mnoha nezdarech byl plán na zřízení Evropského měnového systému představen až v říjnu 1978 a celý projekt začal fungovat 13. března 1979.⁷ Jeho cílem byla stabilizace měnových kurzů, podpora konvergence členských států a podpora integrace směrem k hospodářské a měnové unii. Základními prvky systému pak byla Evropská měnová jednotka ECU, mechanismus měnových kurzů a úvěrové nástroje.⁸

Evropská měnová jednotka (European Currency Unit; dále jen „ECU“) byla uměle vytvořená a představovala koš členských měn, kde váhy jednotlivých měn reflektovaly ekonomickou sílu členských států. Vzhledem k měnící se hospodářské situaci byly tyto váhy upravovány každých pět let, aby byla zachována pružnost celého systému. ECU sloužila jako zúčtovací jednotka Společenství a také jako rezervní měna. Právě jako rezervní měnu ji používaly centrální banky, pokud bylo nutné provést intervenci na devizovém trhu. Tato ECU byla označována jako oficiální, zatímco jako privátní ECU byly označovány kupř. bankovní vklady a další finanční instrumenty, které kopírovaly strukturu oficiální ECU, tedy strukturu měnového koše.⁹ Dalším

⁶ SYCHRA, Zdeněk. *Jednotná evropská měna: realizace hospodářské a měnové unie v EU*. 1. vyd. Brno: Masarykova univerzita, Mezinárodní politologický ústav, 2009, s. 48-49. ISBN 978-80-210-5082-2.

⁷ SYCHRA, Zdeněk. *Jednotná evropská měna: realizace hospodářské a měnové unie v EU*. 1. vyd. Brno: Masarykova univerzita, Mezinárodní politologický ústav, 2009, s. 57. ISBN 978-80-210-5082-2.

⁸ *Evropský měnový systém*. Businessinfo.cz, 21. 12. 2008. [online] [cit. 23-12-2014]. Dostupné z: <http://www.businessinfo.cz/cs/clanky/euro-evropsky-menovy-system-3257.html>

⁹ *Evropský měnový systém*. Businessinfo.cz, 21. 12. 2008. [online] [cit. 23-12-2014]. Dostupné z: <http://www.businessinfo.cz/cs/clanky/euro-evropsky-menovy-system-3257.html>

typem ECU pak byla tzv. zelená ECU, která se používala pro zemědělské platby.¹⁰

ECU tedy nebyla běžnou měnou, existovala pouze v bezhotovostní podobě. Měnový koš tvořily měny členských států, přičemž německá marka si udržovala nejvyšší podíl v jedné ECU, který se mezi lety 1979 a 1989 pohyboval okolo 30 %. Dalšími měnami v koši pak byl francouzský frank, který se za německou markou udržoval na druhém místě v podílu v jedné ECU (okolo 20 %), nizozemský gulden, belgický a lucemburský frank, italská lira, dánská koruna, irská a britská libra, od roku 1984 pak řecká drachma a od roku 1989 španělská peseta a portugalské escudo. Jednotlivé měny byly svázány ve dvojicích, ve kterých měly povolenou odchylku od stanovené centrální parity o 2,25 %. Ve výjimečných případech byla možná odchylka až o 6 %. Centrální parity byly několikrát upravovány v závislosti na změnách v hospodářském prostředí, jelikož v případě vychýlení se od centrální parity nad stanovenou procentní hranici měly centrální banky obou zemí, jejichž měny byly v příslušné dvojici, povinnost ihned zahájit devizová opatření, aby se udržela stability měny. Parity tedy byly upravovány tak, aby nemuselo zbytečně docházet k zásahům centrálních bank v okamžiku, kdy se změnila hospodářská situace a stanovené parity nereflektovaly skutečnost.¹¹

Celkově prodělal Evropský měnový systém (dále jen „EMS“) několik vývojových etap. V počátečním období docházelo často ke změnám parit, zatímco od roku 1983 do září 1992 se ani jediné přestavení parit neuskutečnilo. Právě v roce 1992 ukončily měnové turbulence a masivní spekulace dlouhé období kurzové stability. Jednou z událostí, které bývají často uváděny jako konec stabilního období, je i sjednocení Německa a s tím spojený vznik vysokých německých sazeb.¹² Po těchto problémech v letech 1992-1993 bylo zjevné, že Evropský měnový systém jako kompromisní nástroj k udržení

¹⁰ SYCHRA, Zdeněk. *Jednotná evropská měna: realizace hospodářské a měnové unie v EU*. 1. vyd. Brno: Masarykova univerzita, Mezinárodní politologický ústav, 2009, s. 59. ISBN 978-80-210-5082-2.

¹¹ SYCHRA, Zdeněk. *Jednotná evropská měna: realizace hospodářské a měnové unie v EU*. 1. vyd. Brno: Masarykova univerzita, Mezinárodní politologický ústav, 2009, s. 59. ISBN 978-80-210-5082-2.

¹² *Evropský měnový systém*. Businessinfo.cz, 21. 12. 2008. [online] [cit. 23-12-2014]. Dostupné z: <http://www.businessinfo.cz/cs/clanky/euro-evropsky-menovy-system-3257.html>

měnové stability mohl fungovat po tak dlouhou dobu, dokud jej nečekaný útok trhu na zdánlivě stabilní kurzy prakticky nevyřadil z provozu. Ukázalo se, že EMS jako tzv. neúplná měnová unie spíše v dlouhodobé perspektivě podporuje dezintegraci, jelikož např. v případě masivních spekulací není systém schopen se udržet, jednotlivé měny jej opouštějí, čímž opět dochází ke snižování míry evropské integrace. Bylo tedy zjevné, že dlouhodobě by systém fungovat nemohl a že je nutné přistoupit k hlubší integraci.¹³

1.3. Vytváření Hospodářské a měnové unie

1.3.1. Delorova zpráva

Předseda Evropské komise Jacques Delors byl pověřen vypracováním plánu, který měl vést k vytvoření Hospodářské a měnové unie. Pro návrat k tomuto již téměř zapomenutému konceptu se rozhodly evropské státy z důvodu neúspěchu Evropského měnového systému, ovšem původní úvahy o HMU se objevily už v roce 1988 v souvislosti s faktorem dlouhodobé měnové stability, která vybízela k dalšímu kroku v evropské integraci.¹⁴ Neúspěch systému tak neměl za následek opuštění koncepce, ale spíše přesvědčení, že je skutečně nutné HMU zavést.

Delorova zpráva, která je zároveň i plánem k vytvoření HMU, pochází už z roku 1989 a zdůrazňuje, že jedině měnová unie se společnou měnou je schopná zajistit využití veškerých výhod, které poskytuje vnitřní trh. Počítá se třemi etapami, které směřují k vytvoření HMU. První etapa obsahovala posílení koordinace měnových politik a urychlení hospodářské konvergence a její konec byl plánován na rok 1993. Druhá etapa měla za cíl zejména technickou přípravu na zavedení jednotné měny i zajištění jejího bezproblémového fungování. Třetí etapa pak začala neodvolatelným zafixováním měnových kurzů, které mělo být následováno nahrazením jednotlivých národních měn jednotnou měnou. Jako

¹³ SYCHRA, Zdeněk. *Jednotná evropská měna: realizace hospodářské a měnové unie v EU*. 1. vyd. Brno: Masarykova univerzita, Mezinárodní politologický ústav, 2009, s. 63-65. ISBN 978-80-210-5082-2.

¹⁴ *Maastrichtská smlouva*. Businessinfo.cz, 11. 12. 2008. [online] [cit. 28-12-2014]. Dostupné z: <http://www.businessinfo.cz/cs/clanky/euro-maastrichtska-smlouva-3258.html>

nejzazší datum pro přijetí jednotné měny – eura – pak byl stanoven 1. leden 1999.¹⁵

1.3.2. Smlouva o Evropské Unii

V roce 1992 byla podepsána Smlouva o Evropské Unii, nazývaná Maastrichtská smlouva, a po ratifikačním procesu, který ovšem provázely nemalé obtíže, nabyla v roce 1993 účinnosti. Maastrichtská smlouva připravila další etapu měnové integrace, která již měla za svůj cíl vytvoření měnové unie, tedy přijetí eura členskými zeměmi. Smlouva se nicméně zabývala i dalšími oblastmi, které souvisely s vytvoření struktury „tří pilířů“ v rámci Evropského společenství. Mimo 1. pilíř, který se věnoval Hospodářské a měnové unii a vytvoření institucionálního zázemí, se jednalo o 2. pilíř, věnovaný společné zahraniční a bezpečnostní politice, a 3. pilíř spočívající ve spolupráci ve věcech justice a vnitřní bezpečnosti.¹⁶

Základní body měnové integrace, tak jak je představila Maastrichtská smlouva, počítaly s 1. lednem 1999 jako posledním termínem vzniku měnové unie. K tomu bylo potřeba zformulovat konvergenční kritéria, jejichž splnění jednotlivými státy je pro účast v měnové unii nutné, aby mohla měnová unie řádně fungovat. Dále se vyjasnila konkrétní institucionální podoba měnové unie, přičemž byla nově zřízena Evropská centrální banka, jejímž hlavním úkolem je pečovat o cenovou stabilitu.¹⁷

Velkým úspěchem byl také fakt, že v 90. letech začal skutečně fungovat jednotný trh v rámci ES. Zcela zmizely hraniční kontroly obchodu a významně ubyly vnitřní překážky. Důvěra v možnost vytvoření měnové unie tím byla značně posílena, navíc se stále hladším způsobem mohly přesouvat platby a kapitál. Realizace jednotného trhu značně posílila mezinárodní obchod a tím i výkonnost ekonomik jednotlivých členských států, v důsledku čehož mohla být

¹⁵ *Maastrichtská smlouva*. Businessinfo.cz, 11. 12. 2008. [online] [cit. 28-12-2014]. Dostupné z: <http://www.businessinfo.cz/cs/clanky/euro-maastrichtska-smlouva-3258.html>

¹⁶ JANATKA, František a kol. *Obchod v rámci Evropské unie a obchodní operace mimo členské země EU*. Praha: ASPI, 2004, s. 22. ISBN 80-735-7006-8.

¹⁷ *Maastrichtská smlouva*. Businessinfo.cz, 11. 12. 2008. [online] [cit. 28-12-2014]. Dostupné z: <http://www.businessinfo.cz/cs/clanky/euro-maastrichtska-smlouva-3258.html>

snadněji splňována konvergenční kritéria, nutná pro zapojení se do měnové unie.¹⁸

1.3.3. Zavedení jednotné měny

Ve druhé polovině 90. let sílila snaha některých členských států zapojit se do měnové unie mezi prvními a v řadě zemí byla proto za účelem splnění konvergenčních kritérií přijímána úsporná opatření, která se díky vyhlídce na přijetí eura obvykle nesetkávala s běžnou negativní reakcí obyvatelstva. 1. 1. 1999 začalo přechodné období, jelikož se v jedenácti evropských zemích stalo euro oficiální měnou, ovšem prozatím pouze pro bezhotovostní platební styk, k výměně hotovosti zatím nedošlo. Dohled nad stabilitou obíhající národní měny v hotovostní podobě však převzala Evropská centrální banka.¹⁹

V září roku 2000 se v Dánsku²⁰ konalo referendum, ve kterém se rozhodovalo o přijetí eura. Dánové však připojení se k eurozóně odmítli. Jinak učinili Řekové, kteří se v roce 2001 k eurozóně připojili, a stali se tak její dvanáctou zemí. Těchto 12 zemí pak v lednu 2002 vyměnilo své hotovostní peníze v národní měně za peníze eurové v masové akci, která svým rozsahem nemá v historii obdoby.²¹ V průběhu dvou měsíců mizely z oběhu bankovky a mince národní měny a byly rychle nahrazovány eurovými. Vyrobeno bylo prozatím 14,25 miliard eurových bankovek a 56 miliard mincí, přičemž náročným logistickým úkolem bylo i skladování a distribuce. Stejně tak se musely z oběhu stažené bankovky a mince národní měny uskladnit, přemístit a v případě většiny států i zlikvidovat.²²

Díky pečlivé a dlouhé přípravě nebyly zaznamenány větší logistické problémy ani problémy při placení s novou měnou, což potvrdily později

¹⁸ JANATKA, František a kol. *Obchod v rámci Evropské unie a obchodní operace mimo členské země EU*. Praha: ASPI, 2004, s. 22. ISBN 80-735-7006-8.

¹⁹ JANATKA, František a kol. *Obchod v rámci Evropské unie a obchodní operace mimo členské země EU*. Praha: ASPI, 2004, s. 22. ISBN 80-735-7006-8.

²⁰ K doplnění je nutno uvést, že Dánsko i Velká Británie měly sjednané výjimky z účasti v měnové unii v rámci dodatkových protokolů přičleněných ke Smlouvě o ES.

²¹ *Historie evropské měnové integrace v datech*. Bussinessinfo.cz, 11. 12. 2008. [online] [cit. 28-12-2014]. Dostupné z: <http://www.businessinfo.cz/cs/clanky/historie-evropske-menove-integrace-euro-3263.html>

²² *Zavedení hotovostního eura*. Bussinessinfo.cz, 11. 12. 2008. [online] [cit. 28-12-2014]. Dostupné z: <http://www.businessinfo.cz/cs/clanky/zavedeni-hotovostniho-eura-3261.html>

provedené průzkumy veřejného mínění. Nebyly zaznamenány ani významnější bezpečnostní incidenty zapříčiněné faktem, že nebylo možné se s podobou oběživa předem důkladně seznámit kvůli obavám evropských orgánů, aby se při příliš brzkém zveřejnění podoby eurových mincí a bankovek nechopili příležitosti padělatelé a nezneužili nízké obeznámenosti s novou měnou.²³

V roce 2007 se počet členů eurozóny rozšířil o Slovinsko, zároveň se zvýšením počtu členů Evropské Unie na 27 přistoupením Bulharska a Rumunska. V roce 2008 se pak eurozóna rozrostla na 15 členů rozšířením o Maltu a Kypr a v roce 2009 se jako šestnáctý člen připojilo Slovensko.²⁴ Následoval vstup pobaltských republik - 1. ledna 2011 přistoupilo Estonsko, 1. ledna 2014 Lotyšsko a 1. ledna 2015 Litva. Na začátku roku 2015 eurozóna sdružovala 19 států EU z celkového počtu 28.²⁵

1.4. Postup směrem k projektu SEPA

Navzdory úspěchům se zavedení měnové unie, ovšem ještě není dosaženo zcela jednotného trhu. Nové druhy přeshraničních transakcí tak odhalují nové problémy, kterým je nutné v rámci eurozóny čelit. Někteří autoři tvrdí, že skutečně jednotný trh je nedosažitelný a že se k němu evropská integrace stále bude jen blížit. Jako podklad pro toto tvrzení uvádějí hospodářské, sociální a kulturní rozdíly, které panují na evropském kontinentu a které znemožňují vytvořit plně integrovaný systém po vzoru USA.²⁶

Právě hladký pohyb peněžních prostředků v rámci členských států eurozóny je metou, které chce společná měna dosáhnout co nejdříve. Tento pohyb je totiž jednou z důležitých složek fungování společné měny, která by v důsledku

²³ Zavedení hotovostního eura. Bussinessinfo.cz, 11. 12. 2008. [online] [cit. 28-12-2014]. Dostupné z: <http://www.businessinfo.cz/cs/clanky/zavedeni-hotovostniho-eura-3261.html>

²⁴ Historie evropské měnové integrace v datech. Bussinessinfo.cz, 11. 12. 2008. [online] [cit. 28-12-2014]. Dostupné z: <http://www.businessinfo.cz/cs/clanky/historie-evropske-menove-integrace-euro-3263.html>

²⁵ DĚDEK, Oldřich. Členské státy eurozóny. In: *Ministerstvo financí ČR - zavedení eura* [online]. 2014, 5. 1. 2015 [cit. 2015-01-06]. Dostupné z: <http://www.zavedenieura.cz/cs/euro/eurozona/clenske-staty-eurozony>.

²⁶ JANATKA, František a kol. *Obchod v rámci Evropské unie a obchodní operace mimo členské země EU*. Praha: ASPI, 2004, s. 22. ISBN 80-735-7006-8.

různých omezení při uskutečňování přeshraničních plateb nemohla reálně plnit svou sjednocující funkci.

Projekt SEPA je tedy cílen na další stupeň evropské integrace, po jehož dokončení se měnová unie stane opět sevřenější a lépe fungující. Myšlenka společného trhu tím dostává konkrétní obrysy a namísto otázek, co je třeba ještě vybudovat, aby tento trh dobře fungoval, se spíše mohou naskytnout otázky, co je třeba v rámci již dobře fungujícího společného trhu opravit či vylepšit.

2. Výchozí pojmy a definice

2.1. Platební styk

Platební styk se řadí mezi nejdůležitější aktivity bank.²⁷ Jeho kvalita, rychlost a přesnost jsou prvky, které u banky z velké části ovlivňují její konkurenceschopnost. Často je chápán jako prosté placení prostřednictvím bank.²⁸ Lze jej definovat jako provádění platebních operací na příkaz klientů²⁹ a představuje tedy proces, kterým se předávají peníze od plátce k příjemci a zahrnuje tím pádem hotovostní i bezhotovostní služby, které banky provádějí.

2.2. Mezinárodní platební styk

Uskutečnění platby v mezinárodním obchodním styku zpravidla vyžaduje, aby byly vytvořeny co nejpříhodnější podmínky, které zajistí platby bezproblémové, tedy řádné a včasné. Také je třeba mít na zřeteli fakt, že pro účastníky mezinárodního obchodu je důležitý profit z jejich činnosti, a proto by mezinárodní platební styk neměl být zatížen velkými náklady, ať už finančními (zejm. různými poplatky) či administrativními. Proto jsou vytvářeny systémy, na jejichž organizaci se podílí především banky a jiné finanční instituce z různých států. Účelem těchto systémů je umožnit finanční přesuny mezi subjekty z různých států tak, aby bylo dosaženo co největší efektivity a zároveň bylo zamezeno přesunům prostředků ilegálně získaných, případně prostředků pro financování nelegální činnosti.³⁰

²⁷ REŽŇÁKOVÁ, Mária. *Finance*. Vyd. 1. Brno: Vysoké učení technické, 1998, s. 48. ISBN 80-214-1173-2.

²⁸ MÁČE, Miroslav. *Platební styk: klasický a elektronický*. 1. vyd. Praha: Grada, 2006, 20-27 s. ISBN 80-247-1725-5.

²⁹ KOLEKTIV AUTORŮ. *Bankovní a finanční slovník*. Vyd. 1. Praha: Svoboda-Libertas, 1993, s. 101. ISBN 80-205-0357-9.

³⁰ KUČERA, Zdeněk, Monika PAUKNEROVÁ a Květoslav RŮŽIČKA. *Právo mezinárodního obchodu*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2008, s. 172 an. Právnické učebnice (Aleš Čeněk). ISBN 978-807-3801-083.

2.3. Bezhotovostní platební styk

Bezhotovostním platebním stykem se rozumí převod peněz, který se realizuje prostřednictvím účtů vedených u zprostředkujících institucí. Základním předpokladem pro uskutečnění transakce je tedy, až na výjimky, existence těchto účtů jak na straně plátce, tak i na straně příjemce.³¹ Z tohoto platebního styku jsou tedy vyloučeny hotové peníze a navíc jej lze použít i k vyrovnávání pohledávek, které stojí mimo účty vedené u zprostředkujících institucí – jde například o směnky, šeky nebo jiné platební formy.³²

Bezhotovostní převod peněz v základní podobě je příkazem klienta zprostředkovateli platebních služeb, aby z jeho účtu převedl určitou platbu ve prospěch jiného účtu. Tento převod je často označován jako „hladká platba“. Takový příkaz k úhradě se v anglicky mluvících zemích označuje jako „credit transfer“.³³

2.4. Hotovostní platební styk

Hotovostním platebním stykem rozumíme platební styk uskutečněný prostřednictvím bankovek a mincí, tedy prostřednictvím fyzicky přítomných platidel. Tento pohled je však pouze výchozí, jelikož pod pojem hotovostního platebního styku se řadí i další formy. Jde kupříkladu o složení hotovosti ve prospěch účtu příjemce, výběr hotovosti (v bance či bankomatu), poukaz k výplatě hotovosti z účtu, který je veden u jiného zprostředkovatele platebních služeb, nebo příkaz šekem k výplatě. Tyto způsoby hotovostního platebního styku jsou do určité míry provázány s bezhotovostním platebním stykem.³⁴

Uvedená provázanost je do určité míry i nástrojem, který pomáhá zabránit přísunu peněz do šedé ekonomiky, kdy se realizují transakce v rozporu se

³¹ POLOUČEK, Stanislav. *Bankovnictví*. Vyd. 1. Praha: C. H. Beck, 2006, xvii, s. 144. ISBN 80-717-9462-7.

³² KOLEKTIV AUTORŮ. *Bankovní a finanční slovník*. Vyd. 1. Praha: Svoboda-Libertas, 1993, s. 17. ISBN 80-205-0357-9.

³³ POLOUČEK, Stanislav. *Bankovnictví*. Vyd. 1. Praha: C. H. Beck, 2006, xvii, s. 145. ISBN 80-717-9462-7.

³⁴ POLOUČEK, Stanislav. *Bankovnictví*. Vyd. 1. Praha: C. H. Beck, 2006, xvii, s. 154. ISBN 80-717-9462-7.

zákonem nebo za účelem jeho obejití. Pokud je možné provádět velkoobjemové transakce pouze v hotovosti, nejsou prakticky vysledovatelné a tak může snadno docházet k přesunům finančních prostředků do šedé ekonomiky. Možnost sledování bezhotovostních transakcí je výhodná i vzhledem k masovosti, kterou sledování umožňuje, a poměrně jednoduchému přístupu pro orgány činné v trestním řízení. Za účelem zabránění transakcím, které přesouvají finanční prostředky do šedé ekonomiky a k financování nelegální činnosti, jsou realizována nejrůznější opatření, například stanovení limitu pro platby v hotovosti, nemožnost existence anonymně vedených účtů nebo anonymního složení peněz na účet. Tato opatření se postupně stávají součástí právních řádů většiny zemí světa. Zároveň mají také sloužit k co největšímu omezení plateb v hotovosti, což se na jednu stranu daří (můžeme pozorovat zvýšené používání platebních karet a bezhotovostních převodů v posledních letech), na druhou stranu se ovšem stále zvyšuje objem mincí a bankovek, které jsou emitovány či v oběhu.³⁵

2.5. Inkaso

Inkaso, nebo také inkasní příkaz, je procesem protikladným k příkazu k úhradě. Zatímco v případě příkazu k úhradě dochází k příkazu klienta, aby zprostředkující instituce z jeho účtu odeslala částku ve prospěch účtu jiného, u inkasního příkazu pochází příkaz k platbě ze strany příjemce, přesněji řečeno, je jím iniciován. Základní podmínkou pro možnost iniciovat platbu z cizího účtu ve prospěch účtu vlastního je tedy existence smlouvy, kterou majitel účtu, k tíži jehož účtu inkaso jde, povoluje inkasní příkaz pro příjemce inkasa.³⁶ Tento platební nástroj je vhodný pro platby, které se pravidelně, ale v rozdílné výši, opakují, kupříkladu vyúčtování energií. V anglicky mluvících zemích se příkaz

³⁵ POLOUČEK, Stanislav. *Bankovníctví*. Vyd. 1. Praha: C. H. Beck, 2006, xvii, s. 155. ISBN 80-717-9462-7.

³⁶ REŽŇÁKOVÁ, Mária. *Finance*. Vyd. 1. Brno: Vysoké učení technické, 1998, s. 54. ISBN 80-214-1173-2.

k inkasu označuje jako „direct debit“, ale jeho podoba může být v různých zemích odlišná a závisí z velké části i na míře důvěry mezi stranami platby.³⁷

2.6. Platební karta

Platební kartu lze definovat jako nástroj, který umožňuje propojení peněz, uložených na účtu, a majitele účtu, který se fyzicky nachází na jiném místě, než na kterém má možnost s penězi přímo disponovat. Prostřednictvím platební karty je tedy majiteli umožněn vzdálený přístup k účtu, majitel má tím pádem má možnost vydávat platební příkazy. V současné době patří platební karty mezi základní platební instrumenty a jejich používání se stává čím dál častější.³⁸

2.7. Dosažitelnost

V rámci projektu SEPA se začal v hojně míře využívat pojem dosažitelnosti. Pro poskytovatele platebních služeb znamená tento pojem skutečnost, že pokud poskytují možnost úhrad i inkasa, jsou zároveň schopni zpracovat příkazy, s těmito službami související, iniciované kterýmkoliv poskytovatelem platebních služeb v rámci Evropského hospodářského prostoru (EHP).³⁹ Jak je vidět z definice, je dosažitelnost klíčovým předpokladem pro řádné fungování projektu SEPA. Kdyby totiž jednotliví poskytovatelé platebních služeb tento předpoklad nesplňovali, projekt by nemohl hladce fungovat a nebylo by možné s jeho zavedením počítat v podobě, v jaké je reálně zaváděn.

³⁷ POLOUČEK, Stanislav. *Bankovníctví*. Vyd. 1. Praha: C. H. Beck, 2006, xvii, s. 146. ISBN 80-717-9462-7.

³⁸ SCHLOSSBERGER, Otakar. *Platební služby*. Vyd. 1. Praha: Management Press, 2012, s. 135. ISBN 978-80-7261-238-3.

³⁹ SCHLOSSBERGER, Otakar. *Platební služby*. Vyd. 1. Praha: Management Press, 2012, s. 267. ISBN 978-80-7261-238-3.

2.8. Interoperabilita

S výše uvedenou dosažitelností také úzce souvisí pojem interoperability, který se rovněž začal používat v souvislosti s projektem SEPA. Tímto pojmem se rozumí skutečnost, kdy poskytovatelé platebních služeb provádějí úhrady i inkasa v rámci jednoho platebního schématu, který musí splňovat všechny následující podmínky. Předně nesmí zpracování úhrad ani inkas bránit technické překážky, což by nastalo kupříkladu v případě, že by jednotliví poskytovatelé platebních služeb nesplnili podmínku dosažitelnosti. Dále musí účastníci schématu představovat většinu poskytovatelů platebních služeb a zároveň pokrývat většinu členských zemí, což lze snadno vysvětlit snahou projektu SEPA o skutečné propojení platebního styku v rámci Evropské Unie a mizivými výsledky, které by projekt měl, kdyby se jej poskytovatelé platebního styku neúčastnili v hojně míře. V závěru tohoto textu je možné sledovat, jaké problémy způsobuje právě nízká účast subjektů v systému SEPA. Jako poslední podmínka pro dosažení interoperability je kladena nutnost existence stejných pravidel pro vnitrostátní i přeshraniční převody v případě úhrad i inkas mezi všemi členskými zeměmi EHP. I tato podmínka je jednou ze základních, které celý projekt SEPA vyžaduje.⁴⁰ K realizaci této podmínky je také vhodné odkázat na konečné pasáže tohoto textu, ve kterých lze vysledovat soustavně se zvyšující tendenci k legislativním zásahům, které mají za úkol mimo jiné i stanovení technických standardů a pravidel, bez kterých by systém SEPA nemohl fungovat.

⁴⁰ SCHLOSSBERGER, Otakar. *Platební služby*. Vyd. 1. Praha: Management Press, 2012, s. 267. ISBN 978-80-7261-238-3.

3. Platební styk

3.1. Česká republika

3.1.1. Právní regulace

Mezi nejdůležitější předpisy, které se dotýkají mezinárodního platebního styku, můžeme v České republice zařadit zákon č. 284/2009 Sb., o platebním styku, ve znění pozdějších předpisů (dále „zákon o platebním styku“) a zákon č. 21/1992 Sb., o bankách, ve znění pozdějších předpisů (dále „zákon o bankách“). Oba zmíněné zákony přejímají značné množství legislativy Evropské Unie, o které bude pojednáno v následující kapitole.

Zákon o platebním styku navazuje na nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 924/2009 ze dne 16. září 2009 o přeshraničních platbách ve Společenství a zrušení nařízení (ES) č. 2560/2001. Vzhledem k tomu, že bylo na evropské úrovni vydáno nařízení a nikoliv směrnice, není nutné ani vhodné implementovat do českého právního řádu všechny podrobnosti, které evropské předpisy v tomto směru stanoví. Zákon o platebním styku se tak zabývá zejména záležitostmi, které nejsou výše zmíněným nařízením upraveny. V první části zákon vymezuje předmět úpravy, kterým jsou zejména činnost některých osob oprávněných poskytovat platební služby, účast v platebních systémech a práva a povinnosti poskytovatelů a uživatelů platebních služeb či vydavatelů a držitelů elektronických peněz. Se zřetelem na účel rozboru právních předpisů není tolik podstatné technické řešení platebních systémů, jak jsou upraveny v tomto zákoně, ani správní delikty, které se s platebním stykem v rámci působnosti zákona váží. Je ale nutné zmínit definice některých pojmů, které zákon používá, jelikož s těmito pojmy pracuje text i v následujících kapitolách.

Zákon o platebním styku tak uvádí, že „platební transakcí se rozumí vložení peněžních prostředků na platební účet, výběr peněžních prostředků z platebního účtu nebo převod peněžních prostředků, ledaže se nejedná o platební službu“⁴¹. Zákon zde pod pojem platební transakce explicitně řadí jak transakce bezhotovostní, tedy převod z účtu na účet, tak i transakce hotovostní, které se

⁴¹ § 2 odst. 1 písm. a) zákona č. 284/2009 Sb., o platebním styku, ve znění pozdějších předpisů. In: Codexis [právní informační systém]. Atlas consulting [cit. 25. 10. 2014].

však váží na účty, zřízené u zprostředkovatele platebních služeb, tedy výběr peněžních prostředků z účtu nebo jejich vložení na účet. V návaznosti na to zákon o platebním styku definuje peněžní prostředky jako „bankovky, mince, bezhotovostní peněžní prostředky a elektronické peníze“⁴². Platebním účtem je pak „účet, který slouží k provádění platebních transakcí“⁴³. Až poněkud dále v zákoně je možné zjistit, že pro účely tohoto zákona se platebním příkazem rozumí „pokyn poskytovateli, jímž plátce nebo příjemce žádá o provedení platební transakce“⁴⁴, čímž zde zákonodárce stanovil stejný termín pro příkaz k úhradě (credit transfer) i pro příkaz k inkasu (direct debit). Z hlediska odlišnosti evropské úpravy inkasa, respektive rozdílných přístupů k inkasu v jednotlivých zemích, nemusí být toto souhrnné označení nejvhodnějším řešením, zvláště pokud je nutné se opět vrátit do úvodních ustanovení, která obsahují i definici inkasa: „Inkasem je provedení převodu peněžních prostředků z platebního účtu, k němuž dává platební příkaz příjemce na základě souhlasu, který plátce udělil příjemci, poskytovateli příjemce nebo svému poskytovateli.“⁴⁵ Z tohoto hlediska by se mohlo zdát použití české terminologie, zvláště v návaznosti na evropskou úpravu, jako mírně matoucí a nereflektující složitou a proměnlivou situaci, která nastala v souvislosti se snahou o co nejsnazší převod peněžních prostředků v rámci Evropské Unie. Na druhou stranu je nutno dodat, že právě co nejsnazší převod je záležitostí, která znamená mnohem více pro země eurozóny, a český zákonodárce tak nemusí cítit potřebu reflektovat na principy používání cizí měny.

Dalším podstatným zákonem, který se v České republice dotýká problematiky platebního styku, je zákon o bankách. Ten se však z hlediska své působnosti platebního styku přímo nedotýká, proto by nebylo účelné zde provádět rozbor jeho ustanovení. Faktem však zůstává, že je nutné mít tento zákon na zřeteli při řešení otázek, které vyvstávají spolu s platebním stykem, jelikož detailně a obsáhle upravuje postavení i fungování bank jakožto

⁴² § 2 odst. 1 písm. c) zákona č. 284/2009 Sb., o platebním styku, ve znění pozdějších předpisů. In: Codexis [právní informační systém]. Atlas consulting [cit. 25. 10. 2014].

⁴³ § 2 odst. 1 písm. b) zákona č. 284/2009 Sb., o platebním styku, ve znění pozdějších předpisů. In: Codexis [právní informační systém]. Atlas consulting [cit. 25. 10. 2014].

⁴⁴ § 2 odst. 3 písm. d) zákona č. 284/2009 Sb., o platebním styku, ve znění pozdějších předpisů. In: Codexis [právní informační systém]. Atlas consulting [cit. 25. 10. 2014].

⁴⁵ § 2 odst. 1 písm. f) zákona č. 284/2009 Sb., o platebním styku, ve znění pozdějších předpisů. In: Codexis [právní informační systém]. Atlas consulting [cit. 25. 10. 2014].

zprostředkovatelů platebních služeb, tedy základního článku zvláště bezhotovostního platebního styku. V návaznosti na to je možné, že zákon v některých specifických případech bude modifikovat situaci, která se dotýká projektu SEPA, a to z hlediska kladení požadavků na banky, většinou v návaznosti na evropskou legislativu.

3.2. Systém TARGET a TARGET2

Před zavedením eura jakožto hotovostní měny v zemích eurozóny vytvořila Evropská Unie systém, který měl být schopen zúčtovat přeshraniční převody v eurech stejně rychle a bezproblémově, jako kdyby šlo o platební styk v tuzemsku. Tento systém se nazývá Trans-European Automated Real-time Gross settlement Express Transfer (dále jen „TARGET“,) a lze jej definovat jako *„decentralizovaný evropský mezibankovní zúčtovací systém, který byl vytvořen k podpoře úkolů eurosystému v oblasti definování a implementace měnové politiky eurozóny a který podporoval hladký průběh platebního styku“*⁴⁶.

Z definice můžeme vidět, že právě systém TARGET je už svou základní myšlenkou podobný projektu SEPA, o kterém bude detailněji pojednáno dále. Právě od myšlenky možnosti zúčtovat přeshraniční platby v eurech stejně snadno jako platby tuzemské se odvíjí celý koncept jak systému TARGET, tak i projektu SEPA, a tím pádem i celé harmonizace platebního styku prováděného v eurech. Podstatným omezením systému TARGET je ovšem nutnost mít u centrální banky eurosystému zřízen alespoň jeden účet v platebním modulu. Bez tohoto účtu nelze žádný subjekt považovat za účastníka systému TARGET, v současné době za účastníka systému TARGET2, jelikož v roce 2007 došlo k nahrazení původního systému TARGET právě tímto systémem.⁴⁷

Stejně jako systém TARGET je i TARGET2 právně strukturován jako soubor platebních systémů. V důsledku toho dochází k mírným odlišnostem v jeho fungování v různých zemích eurozóny, jelikož bylo rozhodnuto, že i přes

⁴⁶ SCHLOSSBERGER, Otakar. *Platební služby*. Vyd. 1. Praha: Management Press, 2012, s. 278. ISBN 978-80-7261-238-3.

⁴⁷ SCHLOSSBERGER, Otakar. *Platební služby*. Vyd. 1. Praha: Management Press, 2012, s. 279. ISBN 978-80-7261-238-3.

harmonizaci pravidel pro tyto platební systémy bude zachován ohled na specifika právní úpravy v jednotlivých členských státech. Tím pádem dochází k situaci, že systém, který měl původně sjednocovat platby a poskytovat uživatelům co nejvyšší komfort a právní jistotu, je těmito ohledy na specifika právní úpravy značně omezován. Jak požadavkem na zřízení účtu u centrální banky, tak i mírnou nejistotou ohledně právní úpravy je tak systém TARGET náročnější, než je vhodné pro běžného uživatele, kupříkladu obchodníka. Povinné členství v systému je zavedeno pro národní banky zemí eurozóny, a i když systém počítá se širokou účastí dalších subjektů, mezi jeho hlavní cíle se řadí plnění základních úkolů eurosystému zahrnující zejména operace s platebními příkazy, které vyplývají z operací měnové politiky.⁴⁸

Fungování systémů TARGET i TARGET2 se opírá o tři základní principy, a sice tržní princip, neodvolatelnost a konečnost. Tržní princip znamená, že jakkoliv mohou systém využívat i jiné subjekty než národní banky, kterým je členství stanoveno povinně, je dodržena zásada dobrovolnosti. Mimo národní banky se subjekty mohou dobrovolně rozhodnout, zda se do systému zapojí, či nikoliv. Vzhledem k tomu, že systém byl vytvořen zejména za účelem realizace nástrojů měnové politiky národních bank, které jsou zároveň členy Evropského systému národních bank, je tento „dobrovolný“ princip zcela pochopitelný. V návaznosti na něj je třeba připomenout nutnost zřízení alespoň jednoho účtu u centrální banky, povinné zapojení by tedy znamenalo značnou administrativní i finanční zátěž pro jiné subjekty, než jsou právě národní banky.⁴⁹

Dalším principem charakteristickým pro TARGET i TARGET2 je neodvolatelnost platebních příkazů od okamžiku jejich zúčtování na vrub účtu příslušné národní centrální banky, popřípadě i jiného subjektu v rámci systému. Tento princip napomáhá stabilitě a jistotě účastníků systému, kteří tak mohou počítat s pevně stanoveným okamžikem, od kterého je jejich platba neodvolatelná, a tomu přizpůsobit své další kroky. Na princip neodvolatelnosti pak navazuje i princip konečnosti, pro který je možné použít i název „princip

⁴⁸ SCHLOSSBERGER, Otakar. *Platební služby*. Vyd. 1. Praha: Management Press, 2012, s. 280. ISBN 978-80-7261-238-3.

⁴⁹ SCHLOSSBERGER, Otakar. *Platební služby*. Vyd. 1. Praha: Management Press, 2012, s. 280. ISBN 978-80-7261-238-3.

jistoty“ a který v praxi představuje systém řízení rizik, pro který jsou v rámci systémů TARGET/TARGET2 stanovena pevná pravidla. Konečnost v tomto případě znamená jistotu účastníků systému, že jejich platby budou řešeny podle pevně stanovených a tedy i předvídatelných pravidel eliminujících rizika, která se váží na zúčtování mezi účastníky systému s různými mechanismy platebního styku. V porovnání s respektem k odlišnostem, s nimiž jednotlivé právní řády států, které se účastní systému, ošetřují mechanismy platebního styku, je tento princip určitým korektivem, který má posílit jistotu účastníků a jejich důvěru v řádné a maximálně bezrizikové fungování systému.⁵⁰

Samotné praktické fungování systému je pak založeno na faktu, že jde o decentralizovaný zúčtovací systém, který plně využívá infrastrukturu všech svých členů. Jednotlivé zprávy o platebním styku přímo mezi účastníky systému jsou tak vyměňovány přímo. Veškeré zúčtovací operace jsou pak prováděny okamžitě, tedy po obdržení podkladů k zúčtování. K systému se váže i pevně určené časové rozmezí, ve kterém je možné platby zúčtovat, a zároveň jsou (i se zřetelem na státní svátky atp.) určeny dny, během kterých systém nefunguje, tedy dny určitých „prázdnin“. Co se týče poplatků, které se váží na platby v rámci systému, jejich výše se značně blíží poplatkům za vnitrostátní platební styk.⁵¹ V tomto ohledu se systém TARGET/TARGET2 přiblížil projektu SEPA, který se však, jak bude uvedeno dále, spíše specializuje na všeobecnou dostupnost a zrušení rozdílné výše poplatků za vnitrostátní a přeshraniční platební styk je jedním z jeho základních cílů.

3.2.1. Právní regulace

Pro podrobný rozbor právní regulace systému TARGET, popřípadě TARGET2, není v tomto textu dostatečný prostor a z hlediska celkového zaměření by podle názoru autora nešlo o rozbor vhodný. Pro nastínění řešené problematiky je tak možné pouze zmínit Obecné zásady Evropské centrální banky ze dne 10. listopadu 2006 (ECB/2006/16), které upravují právní rámec pro účetnictví a finanční vykazování v Evropském systému centrálních bank.

⁵⁰ SCHLOSSBERGER, Otakar. *Platební služby*. Vyd. 1. Praha: Management Press, 2012, s. 281. ISBN 978-80-7261-238-3.

⁵¹ SCHLOSSBERGER, Otakar. *Platební služby*. Vyd. 1. Praha: Management Press, 2012, s. 282. ISBN 978-80-7261-238-3.

V dokumentu jsou zmíněny některé prvky, důležité pro systém TARGET, zejména základní zásady účetnictví národních centrálních bank, jako je transparentnost, obezřetnost a další. Dále je v úvodu dokumentu provedena definice některých používaných pojmů, např. „Národními centrálními bankami se pro účely tohoto dokumentu rozumí národní centrální banky zemí, které přijaly euro.“⁵² Obsáhlý seznam definic pojmů, které text využívá, je součástí přílohy II tohoto dokumentu a zahrnuje spíše pojmy specifické. Pro ilustraci je možno uvést definici rezerv: „Částky vytvořené před sestavením výkazu zisku a ztráty k zajištění nákladů, které nelze přesně stanovit, pro známý nebo očekávaný závazek nebo riziko. Rezervy na budoucí závazky a poplatky nelze použít k úpravě hodnoty aktiva.“⁵³ Z celkového hlediska zaměření dokumentu jsou také důležité definice aktiv - „zdroj kontrolovaný podnikem jako výsledek minulých událostí, od kterého se očekávají budoucí ekonomické výnosy pro podnik“⁵⁴, a pasiv - „současný závazek subjektu jako výsledek minulých událostí, od jehož plnění se očekává odčerpání zdrojů představujících ekonomický výnos“⁵⁵.

Z toho vidíme, že celkově se text zabývá spíše úpravou technických podrobností, které se týkají účetnictví a finančního vykazování v Evropském systému centrálních bank, jeho obsáhlý seznam definic i úvodní zásady však lze využít i dále při práci s podobnými dokumenty. Je však třeba mít na zřeteli, že jiné dokumenty mohou využívat definice vlastní, jak uvidíme při rozboru právní úpravy k projektu SEPA, nicméně v případě, že tyto definice v dokumentu chybí, lze odkazovat na užívání stejného pojmu ve výše zmíněném textu.

Obecné zásady Evropské centrální banky ze dne 17. prosince 2007 (ECB/2007/20) novelizovaly Obecné zásady ECB/2006/16 a stanovily

⁵² Čl. 1 odst. 1 písm. a) Obecných zásad Evropské centrální banky ze dne 10. listopadu 2006 (ECB/2006/16). [online] Dostupné z: https://www.ecb.europa.eu/ecb/legal/pdf/l_34820061211cs00010037.pdf

⁵³ Příloha II Obecných zásad Evropské centrální banky ze dne 10. listopadu 2006 (ECB/2006/16). [online] Dostupné z: https://www.ecb.europa.eu/ecb/legal/pdf/l_34820061211cs00010037.pdf

⁵⁴ Příloha II Obecných zásad Evropské centrální banky ze dne 10. listopadu 2006 (ECB/2006/16). [online] Dostupné z: https://www.ecb.europa.eu/ecb/legal/pdf/l_34820061211cs00010037.pdf

⁵⁵ Příloha II Obecných zásad Evropské centrální banky ze dne 10. listopadu 2006 (ECB/2006/16). [online] Dostupné z: https://www.ecb.europa.eu/ecb/legal/pdf/l_34820061211cs00010037.pdf

především přechod ze systému TARGET na systém TARGET2. Nový systém se objevil i v definicích, kdy Obecné zásady ECB/2007/20 uvádějí, že systém TARGET2 je „transevropský expresní automatizovaný systém zúčtování plateb v reálném čase podle obecných zásad ECB/2007/2 ze dne 26. dubna 2007 o transevropském expresním automatizovaném systému zúčtování plateb v reálném čase“⁵⁶. Ačkoliv uvedená definice na první pohled připomíná definici kruhem, jde o důležitý odkaz na obecné zásady ECB, které upravují přímo systém TARGET2 a které je tudíž nutné využít při operacích s tímto systémem.

⁵⁶ Příloha Obecných zásad Evropské centrální banky ze dne 17. prosince 2007 (ECB/2007/20). [online] Dostupné z: <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/ALL/?uri=CELEX:32007O0020>

4. Projekt SEPA

4.1. Cíle

V Evropské unii se každý rok uskuteční téměř 30 miliard bezhotovostních transakcí, realizovaných většinou v zemích eurozóny.⁵⁷ Hlavním cílem celého projektu SEPA je umožnění provedení bezhotovostní platby z účtu v eurozóně na jiný účet za stejných podmínek jako při platbě tuzemské. Mělo by tedy být odstraněno dělení na platby tuzemské a zahraniční, a stejně tak by neměly být za tyto platby účtovány různé poplatky.⁵⁸ Dosažení cíle má značný dopad na zvýšení flexibility plateb v eurech, kdy nedochází k nárůstům finančních či administrativních nákladů v důsledku mezinárodního platebního styku, a pro účastníky mezinárodního obchodu znamená ulehčení jejich každodenní práce. Zároveň také přináší vyšší právní jistotu, kterou má přinést jednotnost celého systému, a v důsledku toho i větší ochotu účastníků mezinárodního obchodu ke zvýšenému počtu transakcí, které není nutno složitě právně a administrativně ošetřovat, ať již jde o zjišťování platné legislativy v cizí zemi, nebo o požadavek zajišťovacích institutů v případě, kdy je legislativa cizí země nedostatečná.

„Na projekt SEPA by se mělo pohlížet jako na důležitý příspěvek k finanční integraci Evropy. Zavedení eura vytvořilo pro takovou integraci nutné podmínky. Úspěch jednotné měny by byl neúplný, kdyby její zavedení nebylo doplněno integrovanými platebními systémy, peněžními a kapitálovými trhy a finančním odvětvím, které poskytuje své služby na jednotném trhu.“⁵⁹

SEPA je tedy zároveň i vyústěním zavedení jednotné měny euro, jelikož spuštění takového projektu je pro řádné fungování měny prakticky nezbytné. I s pomocí jednotné měny se ekonomiky jednotlivých zemí eurozóny postupně stávají jednou velkou euroekonomikou, k čemuž podstatně přispívá i možnost

⁵⁷ GREGOROVÁ, Jaroslava. SEPA – další meta v jednotném evropském platebním styku. *Studentské finance* [online]. 29. 1. 2010 [cit. 2014-12-28]. Dostupné z: <http://student.finance.cz/zpravy/finance/250315-sepa-dalsi-meta-v-jednotnem-evropskem-platebnim-styku/?MailcenDivLogin=1>

⁵⁸ KUČERA, Zdeněk, Monika PAUKNEROVÁ a Květoslav RŮŽIČKA. *Právo mezinárodního obchodu*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2008, s. 174. Právnícké učebnice (Aleš Čeněk). ISBN 978-807-3801-083.

⁵⁹ SCHLOSSBERGER, Otakar. *Platební služby*. Vyd. 1. Praha: Management Press, 2012, s. 258. ISBN 978-80-7261-238-3.

hladkého a bezproblémového platebního styku.⁶⁰ Lze tedy zkonstatovat, že by jednotná měna nefungovala tak, jak má, kdyby neexistoval projekt SEPA, a zároveň je nesmyslné o projektu SEPA uvažovat bez fungující a zavedené jednotné měny, a že jde tedy, obrazně řečeno, o dvě strany téže (eurové) mince. V souvislosti s tímto považuji za nutné zmínit jeden důležitý fakt, cituji: „Přestože je projekt SEPA zaměřen na eurozónu, tak podle názoru řady odborníků však síly působící na trhu donutí přijmout principy SEPA i země stojící mimo eurozónu.“⁶¹

Hlavní výhody projektu SEPA se váží na technické možnosti zpracovávání plateb. Zejména jde o kvalitu a rychlost, kdy je možné v rámci SEPA realizovat platby rychleji a efektivněji, zejména z hlediska doprovodných nákladů (ať už finančních či administrativních, jak bylo zmíněno výše). Navíc pro plátce ani příjemce není nutné mít specializované účty pro provádění těchto transakcí, stačí pouze jeden účet, což významně zvyšuje možnosti systému. Při nutnosti mít více účtů, popřípadě nutnosti mezi nimi stále přesouvat finanční prostředky, mají plátci i příjemci plateb menší motivaci se do systému skutečně zapojit, jelikož toto zapojení pro ně znamená vyšší náklady finanční, administrativní i časové. Mezi další výhody pak patří standardizace, kdy je zaveden jednotný formát pro všechny realizované platby, a tím pádem je možné jejich rychlejší zpracování a přiřazení na cílový účet do následujícího pracovního dne.⁶²

4.2. Historie

Na jaře roku 2002 se v souvislosti s přijetím eura vybranými evropskými zeměmi začal formovat plán, jak zajistit přeshraniční platební styk za situace, kdy se lišila jednotlivá produktová portfolia i zavedená praxe. Pro úspěch jednotné měny je realizace takového plánu stěžejní, jelikož bez něj by její zavedení ztrácelo z velké části smysl. Nejdůležitějším nařízením v této oblasti se

⁶⁰ SCHLOSSBERGER, Otakar. *Platební služby*. Vyd. 1. Praha: Management Press, 2012, s. 264. ISBN 978-80-7261-238-3.

⁶¹ RUML, Michal. SEPA zjednoduší a zlevní platební styk v EU. In: *Finance* [online]. 2006 [cit. 2015-01-06]. Dostupné z: <http://www.finance.cz/zpravy/finance/83390-sepa-zjednodusi-a-zlevni-platebni-styk-v-eu/>

⁶² MELUZÍN, Tomáš. *Bankovní produkty a služby: Bankovníctví I*. Vyd. 1. Brno: Akademické nakladatelství CERM, 2014, s. 156. ISBN 978-80-214-4841-4.

stalo Nařízení č. 2560/2001/ES Evropského Parlamentu a Rady, o přeshraničních platbách v euro, které zavedlo podmínku stanovující, že v případě obdobných plateb nesmí být tyto zatíženy jiným (vyšším) poplatkem, než jaký je stanoven pro platby ve vnitrostátním platebním styku.⁶³

Před Nařízením č. 2560/2001/ES existovala v oblasti právní regulace pouze Směrnice č. 1997/5/ES Evropského parlamentu a Rady, o přeshraničních převodech. Podle této směrnice měly členské státy zavést do svého právního řádu regulaci, která se týkala zejména informovanosti klientů. Před nebo po provedení přeshraničního převodu tak měl klient obdržet informace zejména o ceně převodu, délce jeho trvání a tedy i dnu odepsání částky a dnu připsání, dále o výšce hodnoty převodu a kursu, použitým při realizaci.⁶⁴ Z tohoto lze usoudit, že se dosud nejednalo o regulaci samotného převodu, ale spíše o zvýšení informovanosti klienta, který tak mohl při platebním styku s větší jistotou počítat s doprovodnými náklady na převod i s dobou jeho trvání. Aktivity klientů, kteří využívali přeshraničního platebního styku, se tedy mohly začít vyznačovat určitou stálostí a předvídatelností, která je zejména pro oblast mezinárodního obchodu velmi důležitá. Zároveň tím dochází ke zvyšování právní jistoty klientů, kteří tak mohou přistupovat k realizaci platebního styku s větší důvěrou.

Jelikož se osvědčila snaha o zavedení výraznější regulace platebního styku, sešli se v roce 2002 zástupci 42 evropských bank a společně se zavázali, že budou v cestě této regulace pokračovat. V tomto ohledu vycházeli i z existence a fungování systému TARGET, který ukázal, že zavedení regulace platebního styku a vytvoření podmínek pro jeho hladké a bezproblémové fungování, je v zájmu zemí eurozóny a značně přispívá k prosperitě mezinárodního obchodu. Zástupci bank tedy vytvořili Evropskou platební radu (EPC). Tato rada si stanovila cíl vytvořit Jednotný eurový platební prostor, a to nejpozději do konce roku 2010. V roce 2004 pak v rámci tohoto orgánu došlo k rozšíření o země, které nově přistoupily k Evropské Unii, a dále bylo stanoveno orgán institucionalizovat. Do té doby měla totiž EPC charakter spíše zájmového sdružení, což přinášelo i problémy v oblasti právní regulace. Bylo tedy zvoleno

⁶³ SCHLOSSBERGER, Otakar. *Platební služby*. Vyd. 1. Praha: Management Press, 2012, s. 257. ISBN 978-80-7261-238-3.

⁶⁴ SCHLOSSBERGER, Otakar. *Platební služby*. Vyd. 1. Praha: Management Press, 2012, s. 257. ISBN 978-80-7261-238-3.

belgické právo, podle něhož se EPC přeměnila na veřejně prospěšnou společnost.⁶⁵

Pro vedení EPC byl zvolen model, ve kterém jsou křesla v plenárním zasedání, které je zároveň nejvyšším orgánem, rozdělena podle počtu obyvatel a transakcí, přičemž jsou stanovena určitá korigující kritéria, aby některá ze zemí nezískala převahu nebo aby země mimo eurozónu nezískaly převahu nad zeměmi, které v eurozóně jsou. Členové plenárního zasedání jsou povinni informovat o všem, co se na zasedání projedná, a rovněž jsou odpovědní za řádné přenesení informací k domácím subjektům. Tím je zajištěn určitý samoregulační princip projektu SEPA, který tak představuje provozní rámec evropských bank. Tento provozní rámec však není právně vynutitelný, a proto je samoregulační princip, vázaný na plenární zasedání, velmi důležitým prvkem pro řádné fungování celého projektu.⁶⁶

Pro hladké fungování EPC byly v rámci projektu SEPA vytvořeny pracovní skupiny, které se zabývaly jednotlivými částmi problematiky projektu. Zprvu šlo o skupiny pro obchodní a klientské požadavky, pro infrastrukturu, pro STP (Straight Thought Processing), pro hotovost a pro karty. Tyto skupiny byly následně změněny, na podzim roku 2004 došlo k jejich reorganizaci, nicméně o konečnou změnu nešlo. Později se hlavní činnost ustálila na podpoře tří platebních instrumentů, které se ukázaly být pro projekt SEPA stěžejními. Těmito instrumenty jsou přímé inkaso (direct debit), příkaz k úhradě (credit transfer) a operace platebními kartami.⁶⁷ Podrobné informace k jednotlivým platebním instrumentům jsou uvedeny v následující kapitole.

Mimo činnost v rámci rozvíjení projektu a hledání nejvhodnějších způsobů řešení se EPC podílí i na přípravě legislativy, která s projektem souvisí. Po zavedení Nařízení č. 2560/2001/ES pokračovala právní úprava v roce 2009 vydáním Nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 924/2009, o přeshraničních platbách ve Společenství. Tento dokument již sice neměl tak

⁶⁵ SCHLOSSBERGER, Otakar. *Platební služby*. Vyd. 1. Praha: Management Press, 2012, s. 258. ISBN 978-80-7261-238-3.

⁶⁶ SCHLOSSBERGER, Otakar. *Platební služby*. Vyd. 1. Praha: Management Press, 2012, s. 259. ISBN 978-80-7261-238-3.

⁶⁷ SCHLOSSBERGER, Otakar. *Platební služby*. Vyd. 1. Praha: Management Press, 2012, s. 261. ISBN 978-80-7261-238-3.

zásadní dopad jako nařízení předchozí, ale v některých jeho částech se hovoří právě o projektu SEPA a určité dopady na projekt tím pádem lze vysledovat.⁶⁸ Podrobnější rozbor právní úpravy je uveden v následující subkapitole.

Vývoj projektu SEPA následně pokračoval stále intenzivnějším způsobem. V roce 2004 byl například vydán harmonogram, který stanovil cíle a úkoly projektu pro období 2004-2010. Rozbor pokračování fungování projektu se však podle názoru autora řadí do kapitoly o realizaci SEPA, ve které bude mimo jiné zkoumáno, jakým způsobem se projektu daří plnit vytyčené cíle a jakými změnami projekt prošel.

4.3. Právní úprava

4.3.1. Nařízení (ES) č. 2560/2001

Jedním z úvodních nařízeních, které se dotýkají projektu SEPA, je Nařízení Evropského parlamentu a Rady č. 2560/2001 ze dne 19. prosince 2001, o přeshraničních platbách v eurech. Toto nařízení reaguje na skutečnost, že ačkoliv byly přeshraniční převody již dříve regulovány, jde stále o poměrně drahou záležitost, u které navíc z hlediska fungování systému mnohdy není jisté, zda příjemci bude doručena požadovaná částka, nebo zda dojde k jejímu snížení vlivem poplatků apod. Dále byly uvedeny další důvody, pro které je nutné zavést určité změny, a to zejména plynulost a obecně i podpora mezinárodního obchodu, který byl situací v době přijetí nařízení značně brzděn. Hlavním problémem v této oblasti byla nedostatečná reakce zprostředkovatelů platebních služeb na měnící se ekonomickou situaci, kdy nedocházelo ke snižování poplatků za přeshraniční převody peněžních prostředků. Z toho důvodu bylo vydáno Nařízení (ES) č. 2560/2001, které explicitně stanovilo, že „toto nařízení stanoví pravidla pro přeshraniční platby v eurech, aby se zajistilo, že poplatky za tyto platby jsou stejné jako poplatky za platby v eurech uvnitř členského státu“⁶⁹. Z hlediska používaných pojmů definuje nařízení kupříkladu přeshraniční

⁶⁸ SCHLOSSBERGER, Otakar. *Platební služby*. Vyd. 1. Praha: Management Press, 2012, s. 257. ISBN 978-80-7261-238-3.

⁶⁹ Čl. 1 Nařízení Evropského parlamentu a Rady č. 2560/2001 ze dne 19. prosince 2001, o přeshraničních platbách v eurech. In: Codexis [právní informační systém]. Atlas consulting [cit. 25. 10. 2014].

převody jako „operace prováděné z podnětu příkazce prostřednictvím instituce nebo její pobočky nacházející se v jednom členském státě za účelem poukázání peněžní částky příjemci do instituce nebo její pobočky v jiném členském státě; příkazcem i příjemcem může být táž osoba“⁷⁰. Pojmem elektronické platební prostředky pak nařízení rozumí „platební prostředek vzdáleného přístupu a elektronický peněžní prostředek, které umožňují jejich držiteli uskutečnit jednu nebo více elektronických platebních operací“⁷¹. Instituce je pak v nařízení definována jako „jakákoli fyzická či právnická osoba, která v rámci své činnosti provádí přeshraniční platby“⁷². Z těchto definic je očividné, že nařízení používá na jednu stranu formulace vágní a neurčité, na druhou stranu však formulace v některých ohledech neponechávající příliš manévrovacího prostoru. Rovněž je nutno podotknout, že příliš jednoduchá definice instituce může způsobit velké množství problémů, jelikož je možné pod ni zahrnout všechny účastníky platebního styku a v budoucnu na ně vztahovat nevhodně zavedené podmínky, které jsou v rozporu se snahou o hladké fungování mezinárodního obchodu.

Nařízení dále upravuje transparentnost poplatků, tedy nutnost upozornit klienty ve srozumitelné formě na výši poplatků za přeshraniční převod. Rovněž jsou upravena opatření, která mají co nejvíce usnadnit převod peněžních prostředků, například „instituce případně sdělí každému klientovi na vyžádání jeho mezinárodní číslo bankovního účtu (IBAN) a identifikační kód banky (BIC) této instituce“⁷³ nebo „ve všech případech přeshraniční fakturace zboží a služeb ve Společenství sdělí dodavatel, který přijímá platbu převodem, svým klientům svůj IBAN a BIC své instituce“⁷⁴. Tato opatření jsou nedílnou součástí

⁷⁰ Čl. 2 Nařízení Evropského parlamentu a Rady č. 2560/2001 ze dne 19. prosince 2001, o přeshraničních platbách v eurech. In: Codexis [právní informační systém]. Atlas consulting [cit. 25. 10. 2014].

⁷¹ Čl. 2 Nařízení Evropského parlamentu a Rady č. 2560/2001 ze dne 19. prosince 2001, o přeshraničních platbách v eurech. In: Codexis [právní informační systém]. Atlas consulting [cit. 25. 10. 2014].

⁷² Čl. 2 Nařízení Evropského parlamentu a Rady č. 2560/2001 ze dne 19. prosince 2001, o přeshraničních platbách v eurech. In: Codexis [právní informační systém]. Atlas consulting [cit. 25. 10. 2014].

⁷³ Čl. 5 Nařízení Evropského parlamentu a Rady č. 2560/2001 ze dne 19. prosince 2001, o přeshraničních platbách v eurech. In: Codexis [právní informační systém]. Atlas consulting [cit. 25. 10. 2014].

⁷⁴ Čl. 5 Nařízení Evropského parlamentu a Rady č. 2560/2001 ze dne 19. prosince 2001, o přeshraničních platbách v eurech. In: Codexis [právní informační systém]. Atlas consulting [cit. 25. 10. 2014].

fungování celého systému a mají za úkol zvýšit jistotu účastníků systému. Zde však vyvstává problém s výše zmíněnou definicí instituce, která se v souvislosti s těmito opatřeními jeví jako ještě více problémová. Výkladem je sice možné dospět k závěru, že definice je míněna restriktivně a zahrnuje pouze poskytovatele možnosti provádět přeshraniční platby, ale v jiné výkladové rovině by zahrnovala všechny účastníky jakékoliv přeshraniční platby, čímž by se zvláště opatření zavedená za účelem usnadnění převodu stala takřka nesmyslnými.

Nařízení dále stanoví, že jeho dodržování musí být „zaručeno účinnými, přiměřenými a odrazujícími sankcemi“⁷⁵. V posledním článku pak mimo vstupu v platnost a upozornění, že nařízení je „závazné v celém rozsahu a přímo použitelné ve všech členských státech“⁷⁶, uvádí také možnost rozšíření jeho působnosti: „Toto nařízení se rovněž použije na přeshraniční platby prováděné v měně jiného členského státu, jestliže tento stát oznámí Komisi své rozhodnutí rozšířit použití tohoto nařízení na svou měnu.“⁷⁷ Toto rozšíření je velmi vhodným krokem při podpoře zapojení co největšího počtu zemí do systému a z hlediska právní jistoty účastníků mezinárodního obchodu se použití tohoto nařízení i v jiných státech, než jsou země eurozóny, jeví jako skutečně přínosné.

4.3.2. Nařízení (ES) č. 924/2009

Nařízení Evropského parlamentu a Rady č. 924/2009 ze dne 16. září 2009, o přeshraničních platbách ve Společenství a zrušení nařízení (ES) č. 2560/2001 bylo vydáno z důvodu nutnosti novelizovat úpravu platebního styku. Zejména bylo poukázáno na to, že kupříkladu oznamovací povinnost pro účely statistiky se v jednotlivých státech liší, a fungování systému je tím do značné míry ztíženo, stejně jako dalšími problémy vycházejícími z nestejně úpravy platebního styku, kterou by z toho důvodu bylo záhodno co nejvíce unifikovat.

⁷⁵ Čl. 7 Nařízení Evropského parlamentu a Rady č. 2560/2001 ze dne 19. prosince 2001, o přeshraničních platbách v eurech. In: Codexis [právní informační systém]. Atlas consulting [cit. 25. 10. 2014].

⁷⁶ Čl. 9 Nařízení Evropského parlamentu a Rady č. 2560/2001 ze dne 19. prosince 2001, o přeshraničních platbách v eurech. In: Codexis [právní informační systém]. Atlas consulting [cit. 25. 10. 2014].

⁷⁷ Čl. 9 Nařízení Evropského parlamentu a Rady č. 2560/2001 ze dne 19. prosince 2001, o přeshraničních platbách v eurech. In: Codexis [právní informační systém]. Atlas consulting [cit. 25. 10. 2014].

Dále byla zdůrazněna neexistence subjektů umožňujících účinnou mimosoudní nápravu problémů, které se vyskytnou při realizaci platebního styku v rámci systému, a rovněž bylo upozorněno, že původní nařízení neupravovalo například inkaso, které je pro projekt SEPA jedním z klíčových nástrojů.

V nařízení se také již nevyskytuje původní definice instituce, která byla v nařízení č. 2560/2001 spíše problematická, a místo toho je použito několik definic pro účastníky platebního styku odděleně. Plátcem je v tomto nařízení „fyzická nebo právnická osoba, která je majitelem platebního účtu a umožní platební příkaz z daného platebního účtu, nebo v případě neexistence platebního účtu fyzická nebo právnická osoba, která dá platební příkaz“⁷⁸. Příjemcem je „fyzická nebo právnická osoba, která je zamýšleným příjemcem peněžních prostředků, jež jsou předmětem platební transakce“⁷⁹. Uživatelem platebních služeb je „fyzická nebo právnická osoba, která využívá platební službu jakožto plátce, příjemce nebo obojí“⁸⁰. Z hlediska stoupajícího zájmu o ochranu spotřebitele, který se promítá ve velkém množství evropské legislativy, je přidána i definice spotřebitele, jímž je „fyzická osoba, jež jedná za jiným účelem než za účelem své obchodní, podnikatelské nebo profesní činnosti“⁸¹. Nařízení dále definuje i množství pojmů, které souvisí se samotnou transakcí, kupříkladu samotný pojem platební transakce jako „úkon uložení, převodu nebo výběru peněžních prostředků, ať už z podnětu plátce nebo příjemce nebo prostřednictvím příjemce, bez ohledu na jakékoli související povinnosti mezi plátcem a příjemcem“⁸². Z hlediska definovaných pojmů se tak jedná o nařízení znatelně propracovanější, než je nařízení č. 2560/2001.

⁷⁸ Čl. 2 Nařízení Evropského parlamentu a Rady č. 924/2009 ze dne 16. září 2009, o přeshraničních platbách ve Společenství a zrušení nařízení (ES) č. 2560/2001. In: Codexis [právní informační systém]. Atlas consulting [cit. 27. 10. 2014].

⁷⁹ Čl. 2 Nařízení Evropského parlamentu a Rady č. 924/2009 ze dne 16. září 2009, o přeshraničních platbách ve Společenství a zrušení nařízení (ES) č. 2560/2001. In: Codexis [právní informační systém]. Atlas consulting [cit. 27. 10. 2014].

⁸⁰ Čl. 2 Nařízení Evropského parlamentu a Rady č. 924/2009 ze dne 16. září 2009, o přeshraničních platbách ve Společenství a zrušení nařízení (ES) č. 2560/2001. In: Codexis [právní informační systém]. Atlas consulting [cit. 27. 10. 2014].

⁸¹ Čl. 2 Nařízení Evropského parlamentu a Rady č. 924/2009 ze dne 16. září 2009, o přeshraničních platbách ve Společenství a zrušení nařízení (ES) č. 2560/2001. In: Codexis [právní informační systém]. Atlas consulting [cit. 27. 10. 2014].

⁸² Čl. 2 Nařízení Evropského parlamentu a Rady č. 924/2009 ze dne 16. září 2009, o přeshraničních platbách ve Společenství a zrušení nařízení (ES) č. 2560/2001. In: Codexis [právní informační systém]. Atlas consulting [cit. 27. 10. 2014].

Dále je v nařízení reflektována možnost vztáhnout jej i na jinou měnu, než je euro, pokud se pro to rozhodne stát, o jehož měnu jde. K této možnosti nařízení uvádí obdobu ustanovení nařízení předchozího: „Pokud členský stát oznámil podle článku 14 své rozhodnutí o rozšíření uplatňování tohoto nařízení na svou národní měnu, je vnitrostátní platba prováděná v měně tohoto členského státu považována za platbu odpovídající přeshraniční platbě prováděné v eurech“⁸³. K reflexi předchozího nařízení došlo i v článku, který se zabývá opatřeními pro usnadnění automatizace plateb, nicméně je zde patrné zmírnění oproti předchozí úpravě, v níž explicitně stanovená povinnost je označena jako možnost: „Je-li to vhodné s ohledem na povahu dotyčné platební transakce, ve všech případech fakturace za zboží a služby ve Společenství sdělí dodavatel zboží a služeb, který přijímá platby, na něž se vztahuje toto nařízení, svým zákazníkům svůj IBAN a BIC svého poskytovatele platebních služeb.“⁸⁴

Značná změna nastala u úpravy inkasních transakcí, které nebyly v předchozím nařízení zmíněny a zčásti i kvůli kterým proběhlo přijetí nařízení nového. Je tedy stanoven poplatek u mezibankovních inkasních transakcí a poukázáno na nutnost dosažitelnosti těchto transakcí: „Poskytovatel platebních služeb plátce, který umožňuje z platebního účtu daného plátce provádět vnitrostátní inkasní transakce denominované v eurech, umožní z tohoto účtu v souladu s inkasním systémem provádět inkasní transakce denominované v eurech z podnětu příjemce prostřednictvím poskytovatele platebních služeb nacházejícího se v kterémkoli členském státě“⁸⁵. Z hlediska důležitosti inkasa jakožto jednoho ze stěžejních platebních nástrojů projektu SEPA se jedná o významný krok.

V nařízení se podle úvodního zjištění o nedostatečné úpravě řešení konfliktů objevuje jak ustanovení o příslušných orgánech, které mají řešit stížnosti na údajné porušování tohoto nařízení (je stanovena povinnost členských

⁸³ Čl. 3 Nařízení Evropského parlamentu a Rady č. 924/2009 ze dne 16. září 2009, o přeshraničních platbách ve Společenství a zrušení nařízení (ES) č. 2560/2001. In: Codexis [právní informační systém]. Atlas consulting [cit. 27. 10. 2014].

⁸⁴ Čl. 4 Nařízení Evropského parlamentu a Rady č. 924/2009 ze dne 16. září 2009, o přeshraničních platbách ve Společenství a zrušení nařízení (ES) č. 2560/2001. In: Codexis [právní informační systém]. Atlas consulting [cit. 27. 10. 2014].

⁸⁵ Čl. 8 Nařízení Evropského parlamentu a Rady č. 924/2009 ze dne 16. září 2009, o přeshraničních platbách ve Společenství a zrušení nařízení (ES) č. 2560/2001. In: Codexis [právní informační systém]. Atlas consulting [cit. 27. 10. 2014].

států tyto orgány zřídit nebo určit), tak i postup při vyřizování těchto stížností, a to i cestou mimosoudní.⁸⁶ Na rozdíl od nařízení předchozího se rozšířila i úprava sankcí, kdy je namísto původní vágní formulace stanoveno, že „členské státy stanoví do 1. června 2010 sankce za porušení tohoto nařízení a přijmou veškerá opatření nezbytná k jejich uplatňování. Stanovené sankce musí být účinné, přiměřené a odrazující“⁸⁷. Z celkového hlediska je toto nařízení významnou úpravou, v níž se projevila důkladná analýza problematických míst projektu a rozšíření úpravy práv a povinností, které z účasti na přeshraničním platebním styku v eurech vyplývají.

4.3.3. Nařízení (ES) č. 260/2012

Nařízení Evropského parlamentu a Rady č. 260/2012 ze dne 14. března 2012, kterým se stanoví technické a obchodní požadavky pro úhrady a inkasa v eurech a kterým se mění nařízení (ES) č. 924/2009 přineslo k problematice platebního styku poměrně značné množství technicky podrobné úpravy, která reflektuje dosažený vývoj projektu SEPA. Tento fakt, spolu s rozvojem platebních služeb v rámci Evropské Unie, reflektuje i stanovení působnosti nařízení: „Toto nařízení stanoví pravidla pro úhrady a inkasní transakce denominované v eurech v rámci Unie, pokud se poskytovatel platebních služeb plátce a poskytovatel platebních služeb příjemce nacházejí v Unii nebo pokud se jediný poskytovatel platebních služeb v rámci platební transakce nachází v Unii“⁸⁸.

Z úvodních definic přebralo toto nařízení velkou část podstatných pojmů z nařízení č. 924/2009, například definice plátce či příjemce. Seznam definovaných pojmů je opět značně rozšířen, což je ovšem způsobeno i nutností zavést technické termíny pro možnost jejich správného a úplného provedení. V nařízení tedy najdeme i definici úhrady, která je chápána jako „vnitrostátní

⁸⁶ Čl. 9, 10 a 11 Nařízení Evropského parlamentu a Rady č. 924/2009 ze dne 16. září 2009, o přeshraničních platbách ve Společenství a zrušení nařízení (ES) č. 2560/2001. In: Codexis [právní informační systém]. Atlas consulting [cit. 27. 10. 2014].

⁸⁷ Čl. 13 Nařízení Evropského parlamentu a Rady č. 924/2009 ze dne 16. září 2009, o přeshraničních platbách ve Společenství a zrušení nařízení (ES) č. 2560/2001. In: Codexis [právní informační systém]. Atlas consulting [cit. 27. 10. 2014].

⁸⁸ Čl. 1 Nařízení Evropského parlamentu a Rady č. 260/2012 ze dne 14. března 2012, kterým se stanoví technické a obchodní požadavky pro úhrady a inkasa v eurech a kterým se mění nařízení (ES) č. 924/2009. In: Codexis [právní informační systém]. Atlas consulting [cit. 27. 10. 2014].

nebo přeshraniční platební služba za účelem připsání částky na platební účet příjemce prostřednictvím platební transakce nebo řady platebních transakcí z platebního účtu plátce provedených na základě pokynů plátce poskytovatelem platebních služeb, u něhož má plátce veden platební účet⁸⁹. Z hlediska fungování inkasa je v rámci projektu SEPA důležitá i definice, která stanoví, že inkasem je „vnitrostátní nebo přeshraniční platební služba za účelem odepsání částky z platebního účtu plátce, při níž podnět k platební transakci dává příjemce na základě souhlasu plátce“⁹⁰. Změna proběhla u definice platební transakce, kdy je pravděpodobné, že právě v souvislosti s rozšířením úpravy inkasa proběhla i její obměna, a platební transakcí se tedy rozumí „převod peněžních prostředků mezi platebními účty v Unii z podnětu plátce nebo příjemce bez ohledu na jakékoli související povinnosti mezi plátcem a příjemcem“⁹¹.

Nařízení upravuje také definici dosažitelnosti, která je jedním ze základních pojmů souvisejících s projektem SEPA: „Poskytovatel platebních služeb příjemce, který je dosažitelný pro vnitrostátní úhradu v rámci platebního schématu, musí být v souladu s pravidly celounijního platebního schématu dosažitelný pro úhradu z podnětu plátce prostřednictvím poskytovatele platebních služeb nacházejícího se v kterémkoliv členském státě.“⁹² Obdobně je stanovena úprava i pro plátce a inkasní platby. Dále je stanoven požadavek na interoperabilitu, kdy nařízení uvádí, že „zpracování úhrad a inkas nesmějí bránit technické překážky“⁹³. Toto ustanovení je pro chod projektu SEPA velmi důležité a vychází i z praktických zkušeností s projektem. Technické požadavky mohou být v některých případech náročné, ale vynucení jejich zavedení má

⁸⁹ Čl. 2 Nařízení Evropského parlamentu a Rady č. 260/2012 ze dne 14. března 2012, kterým se stanoví technické a obchodní požadavky pro úhrady a inkasa v eurech a kterým se mění nařízení (ES) č. 924/2009. In: Codexis [právní informační systém]. Atlas consulting [cit. 27. 10. 2014].

⁹⁰ Čl. 2 Nařízení Evropského parlamentu a Rady č. 260/2012 ze dne 14. března 2012, kterým se stanoví technické a obchodní požadavky pro úhrady a inkasa v eurech a kterým se mění nařízení (ES) č. 924/2009. In: Codexis [právní informační systém]. Atlas consulting [cit. 27. 10. 2014].

⁹¹ Čl. 2 Nařízení Evropského parlamentu a Rady č. 260/2012 ze dne 14. března 2012, kterým se stanoví technické a obchodní požadavky pro úhrady a inkasa v eurech a kterým se mění nařízení (ES) č. 924/2009. In: Codexis [právní informační systém]. Atlas consulting [cit. 27. 10. 2014].

⁹² Čl. 3 Nařízení Evropského parlamentu a Rady č. 260/2012 ze dne 14. března 2012, kterým se stanoví technické a obchodní požadavky pro úhrady a inkasa v eurech a kterým se mění nařízení (ES) č. 924/2009. In: Codexis [právní informační systém]. Atlas consulting [cit. 27. 10. 2014].

⁹³ Čl. 4 Nařízení Evropského parlamentu a Rady č. 260/2012 ze dne 14. března 2012, kterým se stanoví technické a obchodní požadavky pro úhrady a inkasa v eurech a kterým se mění nařízení (ES) č. 924/2009. In: Codexis [právní informační systém]. Atlas consulting [cit. 27. 10. 2014].

značný pozitivní dopad na plynulost platebního styku a opět je faktorem, který ovlivňuje mezinárodní obchod.

Nařízení dále značně obsáhle rozpracovává technické požadavky na úhrady a inkasní transakce, stanovuje lhůty, potřebné k řádnému provedení nařízení a opět upravuje postup při vyřizování stížností na údajné porušování nařízení.⁹⁴ Na rozdíl od předchozích nařízení obsahuje také značné množství přechodných ustanovení, která jsou nezbytná pro řádné zavedení technických požadavků, stanovených tímto nařízením.⁹⁵

Na vývoji právní úpravy vázané na projekt SEPA lze pozorovat stoupající tendenci upravit i technické podrobnosti fungování celého projektu. Jako pozitivní lze hodnotit zjevnou snahu evropské legislativy postupovat po pomalejších krocích a pozorovat problémy, které s sebou zavedení nového systému přináší, a následně na ně reagovat odpovídajícím způsobem. Celkové zhodnocení právní úpravy v souvislosti s vývojem projektu a jeho změnami je pak předmětem kapitoly o realizaci SEPA.

⁹⁴ Čl. 5, 6, 10 an. Nařízení Evropského parlamentu a Rady č. 260/2012 ze dne 14. března 2012, kterým se stanoví technické a obchodní požadavky pro úhrady a inkasa v eurech a kterým se mění nařízení (ES) č. 924/2009. In: Codexis [právní informační systém]. Atlas consulting [cit. 27. 10. 2014].

⁹⁵ Čl. 16 Nařízení Evropského parlamentu a Rady č. 260/2012 ze dne 14. března 2012, kterým se stanoví technické a obchodní požadavky pro úhrady a inkasa v eurech a kterým se mění nařízení (ES) č. 924/2009. In: Codexis [právní informační systém]. Atlas consulting [cit. 27. 10. 2014].

5. Platební nástroje SEPA

5.1. Bezhotovostní úhrady

V rámci původní organizace pracovních skupin se na bezhotovostní úhrady zčásti zaměřovala skupina pro obchodní a klientské požadavky. Jedním z jejích úspěchů byla Mezibankovní platební konvence, díky které se stal realizovatelným požadavek na připsání celé zaslané částky na účet příjemce. Strhávání poplatků přímo ze zasílané částky bylo před zavedením projektu SEPA jedním z největších problémů při realizaci přeshraničních plateb, proto přijetí této konvence znamenalo významný krok kupředu.⁹⁶

V roce 2004 došlo k reorganizaci pracovních skupin a pro bezhotovostní úhrady byla vyčleněna nová skupina. Pro označení produktu se vžil název SEPA Credit Transfer (SCT) a pracovní skupina se zabývala zejména stanovením standardů, které musí splňovat všechny bezhotovostní úhrady, včetně jednotného formátu, který značně urychluje celý proces zpracování platby. Zároveň byl v rámci SCT vytvořen nový nástroj, kterým jsou strukturované hromadné bezhotovostní úhrady. Při realizaci této úhrady je účet plátce zatížen pouze jednou částkou, což značně zvyšuje efektivnost a rychlost celého systému, ale platba je následně podle potřeby rozdělena na menší platby, určené více příjemcům.⁹⁷

V rámci STC je nutno podotknout, že zavádění nových standardů znamená pro klienty zprostředkovatelů platebních služeb značné snížení finanční i administrativní zátěže, na druhou stranu znamenají zvláště technické požadavky zvýšenou náročnost pro zprostředkovatele platebních služeb, zejména tedy banky. Pro účinné zapojení do systému je však nutné tyto náklady vynaložit, v budoucnu by se pak měly náklady na provedení jedné transakce v důsledku fungování systému snížit, čímž by mělo dojít k zajištění rentability vložených prostředků.⁹⁸

⁹⁶ SCHLOSSBERGER, Otakar. *Platební služby*. Vyd. 1. Praha: Management Press, 2012, s. 260. ISBN 978-80-7261-238-3.

⁹⁷ SCHLOSSBERGER, Otakar. *Platební služby*. Vyd. 1. Praha: Management Press, 2012, s. 262. ISBN 978-80-7261-238-3.

⁹⁸ SCHLOSSBERGER, Otakar. *Platební služby*. Vyd. 1. Praha: Management Press, 2012, s. 262. ISBN 978-80-7261-238-3.

5.2. Přímé inkaso

Pracovní skupina pro obchodní a klientské požadavky se v původním organizačním schématu také zaměřovala na provádění přímých inkasních plateb. K dlouhodobým a spíše obecným cílům této skupiny patřilo vytvoření celoevropského inkasního systému plateb, což se po reorganizaci v roce 2004 promítlo i do vytvoření samostatné skupiny pro přímé inkaso a zavedení produktu SEPA Direct Debit (SDD).⁹⁹

Pro přístup k realizaci přímého inkasa se postupně objevily dvě možné varianty. První varianta, která převládá zejména ve Francii, Německu a Itálii, je založena na velké důvěře mezi jednotlivými účastníky přímé inkasní platby. Zprostředkovatel platebních služeb příjemce inkasa totiž již v okamžiku vyslání požadavku ke zprostředkovateli platebních služeb plátce připisuje požadovanou částku na účet příjemce. V okamžiku, kdy dojde k odmítnutí vyslaného požadavku, provádí banka příjemce další operaci a strhává připsanou částku z účtu. Příjemce má možnost požadovat po určitou dobu strženou částku nazpět řešení situace pak závisí na zprostředkovatelích platebních služeb, kteří si mezi sebou vyrovnají vzniklé závazky. Tato situace je výsledkem postupu, při kterém reálnou existenci smlouvy mezi plátcem a příjemcem kontroluje pouze zprostředkovatel platebních služeb konečného příjemce, celý systém tak až do této kontroly stojí de facto na ničím nepodloženém příkazu. Právě velká míra důvěry, kterou tento způsob vyžaduje, může být překážkou při realizaci inkasních plateb.¹⁰⁰

V České republice existuje jiný způsob realizace inkasních plateb, který byl zkoumán i v rámci činnosti pracovní skupiny pro přímé inkaso. V tuzemsku probíhá kontrola existence smlouvy, respektive přivolení k inkasu, přímo u účtu plátce inkasa a provádí ji zprostředkovatel platebních služeb plátce. V takovéto situaci tak při zamítnutí požadavku nedochází k převodům finančních prostředků a následně není nutné řešit vzájemné vyrovnávání. Tento přístup byl označen jako v podstatě bezrizikový a nadto i plně automatizovaný, a proto byly v rámci

⁹⁹ SCHLOSSBERGER, Otakar. *Platební služby*. Vyd. 1. Praha: Management Press, 2012, s. 261. ISBN 978-80-7261-238-3.

¹⁰⁰ SCHLOSSBERGER, Otakar. *Platební služby*. Vyd. 1. Praha: Management Press, 2012, s. 261. ISBN 978-80-7261-238-3.

činnosti pracovní skupiny připraveny oba přístupy pro realizaci přímého inkasa.¹⁰¹

5.3. Platební karty

Jedním z hlavních cílů karetní pracovní skupina bylo před rokem 2004 zabránění padělkům a podvodům v oblasti platebních karet. Obecně se skupina zabývala úlohou elektronických platebních prostředků a po roce 2004 se soustředila na propojení projektu SEPA s oblastí platebních karet. Zavádění sjednocených standardů v praxi znamená, že banky od roku 2008 zahájily vydávání pouze takových platebních karet, které splňují mezinárodní standardy EMV (EuroCard, MasterCard, Visa). Pro klienty z toho vyplývá, že jejich transakce by měly být zatíženy srovnatelným poplatkem v rámci zemí EU a především by karty měly být akceptovány na všech terminálech a u všech obchodníků v zemích EU.¹⁰²

Bankám byla zavedena povinnost stáhnout již vydané karty spolu s terminály a zakázáno vydávat karty, které neodpovídají standardům EMV. Základní ideou pro používání platebních karet je vytvoření jednoho platebního prostoru z celé EU, kde by měly banky právo vydávat a přijímat platební karty.¹⁰³

5.4. Hotovostní služby

Původně vytvořená pracovní skupina pro hotovost ve struktuře ustanovené před rokem 2004, měla za úkol jednak sjednotit v rámci zemí eurozóny pravidla pro provádění hotovostních operací (do roku 2006) a zejména pak snahu co nejvíce omezit používání hotovosti v platebním styku (do roku 2010).¹⁰⁴ K tomu

¹⁰¹ SCHLOSSBERGER, Otakar. *Platební služby*. Vyd. 1. Praha: Management Press, 2012, s. 261. ISBN 978-80-7261-238-3.

¹⁰² SCHLOSSBERGER, Otakar. *Platební služby*. Vyd. 1. Praha: Management Press, 2012, s. 260. ISBN 978-80-7261-238-3.

¹⁰³ SCHLOSSBERGER, Otakar. *Platební služby*. Vyd. 1. Praha: Management Press, 2012, s. 263. ISBN 978-80-7261-238-3.

¹⁰⁴ SCHLOSSBERGER, Otakar. *Platební služby*. Vyd. 1. Praha: Management Press, 2012, s. 260. ISBN 978-80-7261-238-3.

je nutno podotknout, že i přes rozmach používání platebních karet i bezhotovostních převodů se neustále zvyšuje množství hotovosti v oběhu (což je ale do značné míry způsobeno rovněž inflací).

Po reorganizaci pracovních skupin se skupina pro hotovost zaměřila zejména na zvyšování efektivnosti hotovostních platebních operací a také na záležitosti, které se týkají vydávání, zpracování i navracení hotovosti do oběhu. Postupně se hlavním cílem pracovní skupiny stalo vypracování společné sady pravidel pro distribuci a redistribuci hotovosti v eurech, na což navazuje návrat k původnímu cíli, spočívajícímu v co největším omezení hotovostního platebního styku a převedení co největšího počtu platebních operací do oblasti bezhotovostní.¹⁰⁵

¹⁰⁵ SCHLOSSBERGER, Otakar. *Platební služby*. Vyd. 1. Praha: Management Press, 2012, s. 264. ISBN 978-80-7261-238-3.

6. Realizace SEPA

6.1. Zaměření a cíle

Hlavním cílem této kapitoly je zaměření se na reálné dopady zavedení projektu SEPA, na jejich zhodnocení a nástin dalšího možného vývoje. Cíl byl vybrán pro svou aktuálnost a velký praktický význam, jelikož v rámci hodnocení dopadů je třeba se zaměřit zejména na harmonogramy a plány projektu v porovnání s jejich skutečným provedením, na změny, které byly v průběhu realizace projektu přijaty a v neposlední řadě také na možnosti dalšího vývoje, které se v konečném důsledku mohou i mírně lišit od původních záměrů projektu.

Konkrétně je tedy kladen důraz na tyto cíle: porovnat záměry a původní harmonogramy projektu s jejich skutečným provedením, zejména se zaměřením na změny, které nastaly, a dále zjistit, zda se projekt ve své podstatě neodchýlil od původního záměru, respektive zda tento záměr nebyl průběžně modifikován. Jako další cíl je pak zvolena analýza plánů dalšího rozvoje s přihlédnutím k výsledkům, které byly zjištěny u cílů předchozích, a zhodnocení těchto plánů ve světle zjištěných výsledků.

Jako příklad reálného dopadu SEPA na neeurové země je v této části rovněž zkoumán proces zavádění tohoto projektu v České republice. Jakkoliv se totiž může zdát, že se projekt týká pouze zemí, jejichž měnou je euro, ve skutečnosti do značné míry ovlivňuje i další evropské země, zvláště ty, jejichž ekonomika je silně orientovaná na export. Česká republika se bezpochyby mezi tyto země řadí a zkoumání dopadů SEPA u nás je důležité i z hlediska pochopení reálného fungování projektu a celkové propojenosti, kterou pro své správné fungování vyžaduje.

6.2. Metodika

Pro tuto kapitolu byla zvolena metoda analýzy, která bude vycházet z dostupných dokumentů. Vzhledem ke zvoleným cílům je nejdříve nutné zkoumat harmonogram projektu SEPA a analyzovat změny, které

v harmonogramu nastaly v průběhu zavádění projektu. Následně se tato kapitola zaměří na podrobnosti reálného provedení, které bude analyzovat v souvislosti s harmonogramem a s cíli a záměry projektu. Při hodnocení dosavadních výsledků bude přihlíženo také k odborným statím, které se projektu a jeho zavádění týkají, a bude hodnocena dosavadní úspěšnost.

Tato kapitola se také zaměří na plán dalšího pokračování projektu SEPA a tyto plány bude analyzovat a hodnotit v souvislosti se zjištěními, učiněnými při hodnocení dosavadních výsledků. V rámci dalšího rozvoje SEPA je nutno přihlídnout i k dopadům projektu v České republice vzhledem k výrazně proexportní české ekonomice silně navázané na eurové země. I přesto se dopady projektu v ČR váží spíše na budoucnost, a proto je na plán budoucího rozvoje při zkoumání dopadů v ČR kladen největší důraz.

Z metodického hlediska je také nutno podotknout, že v textu není kladen důraz na analýzu ekonomickou, která by hodnotila dopady projektu SEPA na ekonomiky eurových zemí, nýbrž se text zaměřuje na analýzu právní. Otázky zavedení a fungování systému jsou tak řešeny spíše z pohledu oficiálních zpráv orgánů a údajů v těchto zprávách obsažených, s přihlédnutím k názorům odborné veřejnosti.

6.3. Harmonogram SEPA

V roce 2002 byla po dvoudenní květnové konferenci v Bruselu, které se účastnilo přes 40 zástupců bank, vydána Bílá kniha, která shrnovala výsledky konference a přinášela konkrétní informace o projektu SEPA ohledně jeho přípravy a realizace. V rámci této Bílé knihy byly vytyčeny cíle, kterých by měl projekt dosáhnout, stanoveny pracovní skupiny pro jednotlivé oblasti a zmíněny základní termíny, kterými se měl projekt řídit.¹⁰⁶

Cíle projektu byly stanoveny v návaznosti na určené problémy, které přinášejí zavedení eura a zároveň neexistence prostoru, ve kterém by bylo možné hladce a bez větších nákladů pro klienty realizovat přeshraniční platby v eurech. Bílá

¹⁰⁶ „Euroland: Our Single Payment Area“ *White Paper Summary*, 2002, s 4. [online] [cit. 13-11-2014] Dostupné z: <http://www.europeanpaymentscouncil.eu/index.cfm/knowledge-bank/epc-documents/euroland-our-single-payment-area/sepa-whitepaper-0520021pdf/>

kniha konstatovala, že čas potřebný ke zpracování přeshraničních plateb je neúměrný času pro uskutečnění domácích plateb a že přeshraniční platby jsou taktéž doprovázeny neúměrnými náklady. Tento problém je zakotven v rozdílnosti národních infrastruktur pro zpracování plateb, které jsou sice v rámci jedné země vysoce efektivní, ale při přeshraničních operacích způsobuje právě jejich rozdílnost nemalé problémy. Z těchto závěrů pak vyplynuly cíle projektu. Bílá kniha se zejména zmiňuje o nutnosti vytvoření systému, v jehož rámci budou platby probíhat mnohem rychleji a s mnohem nižšími náklady (a to jak finančními, tak i administrativními) a v návaznosti na takové zavedení jednotných postupů a standardů, které umožní rychlejší a levnější platební operace. Rovněž byl stanoven cíl pro banky, které by měly snížit náklady na jednotlivé přeshraniční platby tak, aby mohly adekvátně snížit ceny pro své klienty a umožnit jim tím finančně nenáročný přístup k produktům.¹⁰⁷

Z hlediska termínů, které Bílá kniha stanovila, se lze zmínit především o dvou. V roce 2003 byly podle harmonogramu patrné výsledky práce, které bylo možné postupně uvádět do praxe, a celý projekt měl již jasně vymezeny nejdůležitější body, včetně jejich rozpracování. V roce 2010 by pak došlo ke „spuštění“ plného, otestovaného a bezproblémového provozu celého systému, včetně včasného legislativního ukotvení.¹⁰⁸

Bílá kniha dále ustanovila jednotlivé pracovní skupiny, které se měly zabývat jednotlivými produkty, a upozornila, že by tyto skupiny neměly přesahovat svůj vymezený prostor, tedy okruh, kterým se mají zabývat. Zároveň však bylo upozorněno na případnou možnost potřeby restrukturalizace a změny zaměření těchto skupin v závislosti na pokročilosti projektu, k čemuž také poměrně záhy došlo.¹⁰⁹

¹⁰⁷ „*Euroland: Our Single Payment Area!*“ *White Paper Summary*, 2002, s 5. [online] [cit. 13-11-2014] Dostupné z: <http://www.europeanpaymentscouncil.eu/index.cfm/knowledge-bank/epc-documents/euroland-our-single-payment-area/sepa-whitepaper-0520021pdf/>

¹⁰⁸ „*Euroland: Our Single Payment Area!*“ *White Paper Summary*, 2002, s 6. [online] [cit. 13-11-2014] Dostupné z: <http://www.europeanpaymentscouncil.eu/index.cfm/knowledge-bank/epc-documents/euroland-our-single-payment-area/sepa-whitepaper-0520021pdf/>

¹⁰⁹ „*Euroland: Our Single Payment Area!*“ *White Paper Summary*, 2002, s 6. [online] [cit. 13-11-2014] Dostupné z: <http://www.europeanpaymentscouncil.eu/index.cfm/knowledge-bank/epc-documents/euroland-our-single-payment-area/sepa-whitepaper-0520021pdf/>

V roce 2004 vydala Evropská platební rada dokument s názvem „EPC Roadmap 2004-2010“, ve kterém konstatovala, že původní plán, vytyčený v Bílé knize z roku 2002, byl značně ambiciózní, zejména z hlediska stanovení termínů. EPC dále konstatovala, že se od roku 2002 značně změnila i politická situace v Evropské Unii, zejména vlivem přistoupení nových států v roce 2004. Z těchto důvodů bylo rozhodnuto, že původní plán musí být upraven.¹¹⁰ Už ve svých úvodních slovech navíc dokument uvádí, že jde o průběžně modifikovatelný plán, při jehož změnách se bude přihlížet k aktuálnímu vývoji ohledně projektu SEPA.¹¹¹

Z hlediska časového rozvržení byly zavedeny tři fáze, kterými měl projekt postupně projít. První fáze, tzv. plánovací, měla začít v roce 2004 a skončit v červnu 2006.¹¹² V průběhu této etapy mělo dojít k rozvržení a naplánování jednotlivých platebních nástrojů, jejich rámců a standardů, a připraveny měly být nezbytné normy a technické požadavky.¹¹³

Druhá etapa, tzv. prováděcí, měla navázat na plánovací etapu a skončit na začátku roku 2008.¹¹⁴ V rámci této etapy mělo dojít k přípravě platebních nástrojů, specifikaci norem, dotváření infrastruktury a rovněž měl proběhnout testovací provoz.¹¹⁵ Lze tedy říci, že tato etapa měla být dobou, ve které se projekt SEPA kompletně dotvoří a bude možné jej od roku 2008 používat, a to v již vyzkoušené verzi.

¹¹⁰ Evropská platební rada. *EPC Roadmap 2004-2010*, 2004, s. 5. [online] [cit. 13-11-2014] Dostupné z: <http://www.europeanpaymentscouncil.eu/index.cfm/knowledge-bank/epc-documents/epc-roadmap-2004-2010/roadmap-public-version-4th-april-amended-march-08pdf/>

¹¹¹ Evropská platební rada. *EPC Roadmap 2004-2010*, 2004, s. 1. [online] [cit. 13-11-2014] Dostupné z: <http://www.europeanpaymentscouncil.eu/index.cfm/knowledge-bank/epc-documents/epc-roadmap-2004-2010/roadmap-public-version-4th-april-amended-march-08pdf/>

¹¹² Evropská platební rada. *EPC Roadmap 2004-2010*, 2004, s. 12. [online] [cit. 13-11-2014] Dostupné z: <http://www.europeanpaymentscouncil.eu/index.cfm/knowledge-bank/epc-documents/epc-roadmap-2004-2010/roadmap-public-version-4th-april-amended-march-08pdf/>

¹¹³ Evropská centrální banka. *Jednotná oblast pro platby v eurech (SEPA): Integrovaný trh služeb platebního styku pro klientské platby*, 2006, s. 14. [online] [cit. 13-11-2014] Dostupné z: https://www.ecb.europa.eu/pub/pdf/other/sepa_brochure_2006cs.pdf

¹¹⁴ Evropská platební rada. *EPC Roadmap 2004-2010*, 2004, s. 12. [online] [cit. 13-11-2014] Dostupné z: <http://www.europeanpaymentscouncil.eu/index.cfm/knowledge-bank/epc-documents/epc-roadmap-2004-2010/roadmap-public-version-4th-april-amended-march-08pdf/>

¹¹⁵ Evropská centrální banka. *Jednotná oblast pro platby v eurech (SEPA): Integrovaný trh služeb platebního styku pro klientské platby*, 2006, s. 14. [online] [cit. 13-11-2014] Dostupné z: https://www.ecb.europa.eu/pub/pdf/other/sepa_brochure_2006cs.pdf

Třetí etapa, nazývaná migrační, pak měla probíhat od roku 2008 do roku 2010.¹¹⁶ V rámci této etapy měly být produkty SEPA plně k dispozici a klienti by měli mít možnost si vybrat, který ze systémů budou používat.¹¹⁷ Vzhledem k tomu, že se SEPA snaží o maximální možné snížení nákladů na transakce, bylo předpokládáno, že produkty SEPA si postupně vybere drtivé množství klientů. Migrační fáze byla zavedena především z hlediska nutnosti pomalejšího nástupu, kdy by nebylo vhodné „ze dne na den“ zavést přechod na produkty SEPA bez předchozí přípravy, a možnosti pro klienty systém průběžně otestovat tak, jak jim vyhovuje.

6.4. Dosavadní realizace

V návaznosti na realizační harmonogram, který byl přijat v roce 2004, vydala Evropská komise ve spolupráci s ECB v roce 2009 zprávu o dosavadních výsledcích projektu. V této zprávě bylo mimo jiné konstatováno, že se postup při realizaci SEPA zkomplikoval v důsledku ekonomické krize, kdy jednotlivé subjekty mají tendenci být opatrnější a méně se zapojuvat do nového systému.¹¹⁸

Zpráva dále uváděla, že se do projektu SEPA zapojilo přes 95 % bank zemí eurozóny (celkem přes 4 300 institucí), ale objem plateb, provedených v rámci systému, je velmi nízký. Platby v rámci SEPA v říjnu roku 2008 tvořily celkem jen 1,7 % všech plateb v rámci eurozóny, s čímž pochopitelně nebyli organizátoři projektu příliš spokojeni. Bylo tedy rozhodnuto, že se musí přistoupit k určitým opatřením, která budou mít za následek zvýšení zájmu o projekt SEPA a o zapojení se do něj.¹¹⁹

¹¹⁶ Evropská platební rada. *EPC Roadmap 2004-2010*, 2004, s. 12. [online] [cit. 13-11-2014] Dostupné z: <http://www.europeanpaymentscouncil.eu/index.cfm/knowledge-bank/epc-documents/epc-roadmap-2004-2010/roadmap-public-version-4th-april-amended-march-08pdf/>

¹¹⁷ Evropská centrální banka. *Jednotná oblast pro platby v eurech (SEPA): Integrovaný trh služeb platebního styku pro klientské platby*, 2006, s. 14. [online] [cit. 13-11-2014] Dostupné z: https://www.ecb.europa.eu/pub/pdf/other/sepa_brochure_2006cs.pdf

¹¹⁸ Evropská Komise. *Annual Progress Report on the State of SEPA Migration in 2008*, 2009, s. 5. [online] [cit. 14-11-2014] Dostupné z: http://ec.europa.eu/internal_market/payments/docs/sepa/progress_report_2008_en.pdf

¹¹⁹ Evropská Komise. *Annual Progress Report on the State of SEPA Migration in 2008*, 2009, s. 6. [online] [cit. 14-11-2014] Dostupné z: http://ec.europa.eu/internal_market/payments/docs/sepa/progress_report_2008_en.pdf

Tímto opatřením se stalo Sdělení Komise – Dotvoření jednotné oblasti pro platby v eurech (SEPA): plán na období 2009-2012. Toto sdělení zašlo ještě dále v hodnocení současné situace, než jak učinila výše zmíněná zpráva o dosavadních výsledcích, a je v něm uvedeno, že počet transakcí v rámci SEPA je neúnosně nízký. V květnu 2009, rok a půl po spuštění projektu, proběhlo pouze 3,9 % transakcí v rámci systému SEPA. Tímto tempem by se SEPA nemohla v dohledné době stát projektem, který umožňuje a svým způsobem i vyžaduje masové použití.¹²⁰

Sdělení Komise se především zaměřuje na fakt, že ačkoliv je SEPA řízena především trhem a původně měla fungovat s co nejmenšími zásahy ze strany států, je nutné přistoupit k jejich silnější intervenci. Vzhledem k opatrnosti všech zúčastněných subjektů způsobené ekonomickou krizí nemůže systému fungovat jen na tržním principu. Byly proto stanoveny další, dílčí cíle provádění, které počítají s nutností vyšší aktivity všech zúčastněných.¹²¹

Hlavním cílem, který byl ve Sdělení Komise stanoven, je podpora přechodu na systém SEPA. Začátek a konec přechodu byl definován takto: „Přechod na systém začíná, jakmile se na trhu objeví první produkty SEPA, a končí, jakmile produkty SEPA nahradí odpovídající vnitrostátní produkty a normy v oblasti plateb.“¹²² Přechodové období se tedy vyznačuje tím, že vedle sebe existují dosavadní produkty i produkty SEPA, a jeho cílem je právě zavedení produktů SEPA místo stávajících. Vzhledem k tomu, jak velkou část ekonomiky tvoří činnost státních orgánů, bylo konstatováno, že je nutná jejich větší aktivita ohledně využívání produktů SEPA i ohledně jejich propagace a podpory jejich zavádění.¹²³

¹²⁰ *Sdělení Komise - Dotvoření jednotné oblasti pro platby v eurech (SEPA): plán na období 2009-2012*, 2009. [online] [cit. 14-11-2014] Dostupné z: <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/TXT/?qid=1415821589022&uri=CELEX:52009DC0471>

¹²¹ *Sdělení Komise - Dotvoření jednotné oblasti pro platby v eurech (SEPA): plán na období 2009-2012*, 2009. [online] [cit. 14-11-2014] Dostupné z: <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/TXT/?qid=1415821589022&uri=CELEX:52009DC0471>

¹²² *Sdělení Komise - Dotvoření jednotné oblasti pro platby v eurech (SEPA): plán na období 2009-2012*, 2009. [online] [cit. 14-11-2014] Dostupné z: <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/TXT/?qid=1415821589022&uri=CELEX:52009DC0471>

¹²³ *Sdělení Komise - Dotvoření jednotné oblasti pro platby v eurech (SEPA): plán na období 2009-2012*, 2009. [online] [cit. 14-11-2014] Dostupné z: <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/TXT/?qid=1415821589022&uri=CELEX:52009DC0471>

Z otázek ohledně konečného zavedení SEPA je ve Sdělení zmíněna nutnost stanovit konečný termín přechodu, aby se období, kdy vedle sebe existují produkty SEPA i produkty původní, zbytečně neprodlužovalo.¹²⁴

Jako jeden z dalších velkých problémů bylo uvedeno nedostatečné povědomí klientů o existenci systému, jeho fungování a výhodách. Původně bylo předpokládáno, že v rámci tržního principu bude fungovat i zvyšování informovanosti o SEPA jakožto levnější a stabilnější variantě oproti dosavadním produktům, ale tento předpoklad se nenaplnil a tak byly opět vyzvány státy, aby aktivně zvyšovaly povědomí o SEPA a snažily se tím přechod urychlit. Zároveň bylo konstatováno, že zejména z důvodu vyšší právní jistoty je nutné plně dotvoření legislativního rámce pro projekt.¹²⁵ Tento požadavek se posléze odrazil v přijetí Nařízení Evropského parlamentu a Rady č. 260/2012 ze dne 14. března 2012, kterým se stanoví technické a obchodní požadavky pro úhrady a inkasa v eurech a kterým se mění nařízení (ES) č. 924/2009.

Sdělení Komise není právně závazné, nicméně Radě i Evropskému parlamentu je vždy doporučeno, aby braly v potaz údaje a výzvy ve sdělení obsažené. Ve svém sdělení Komise dále uvedla, že bude podrobně sledovat situaci.¹²⁶

Výsledky snahy o zlepšení situace lze nalézt zejména ve zprávě EPC o pokroku v oblasti SEPA z roku 2012, který mapuje dosažený pokrok v migrační fázi. V tomto dokumentu je zkonstatováno, že se celý projekt blíží ke zdárnému závěru, a opakovaně je zdůrazňována důležitost přijatého Nařízení Evropského parlamentu a Rady č. 260/2012 ze dne 14. března 2012, ve kterém jsou stanoveny konečné termíny pro přechod na systém SEPA.¹²⁷

¹²⁴ *Sdělení Komise - Dotvoření jednotné oblasti pro platby v eurech (SEPA): plán na období 2009-2012*, 2009. [online] [cit. 14-11-2014] Dostupné z: <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/TXT/?qid=1415821589022&uri=CELEX:52009DC0471>

¹²⁵ *Sdělení Komise - Dotvoření jednotné oblasti pro platby v eurech (SEPA): plán na období 2009-2012*, 2009. [online] [cit. 14-11-2014] Dostupné z: <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/TXT/?qid=1415821589022&uri=CELEX:52009DC0471>

¹²⁶ *Sdělení Komise - Dotvoření jednotné oblasti pro platby v eurech (SEPA): plán na období 2009-2012*, 2009. [online] [cit. 14-11-2014] Dostupné z: <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/TXT/?qid=1415821589022&uri=CELEX:52009DC0471>

¹²⁷ Evropská platební rada. *EPC Annual Report 2011: Driving Forward the SEPA Vision*, 2012, s. 6. [online] [cit. 14-11-2014] Dostupné z:

Dále jsou v dokumentu rozebírány jednotlivé platební nástroje SEPA a inovace, které u nich proběhly. Jde většinou spíše o technické záležitosti, ale celkový výsledek jasně napovídá, že usilovná práce na uvedení projektu v život se začíná vyplácet a že jsou velmi rychle tvořeny podmínky pro finální přechod na systém SEPA. Zpráva se v tohoto ohledu zabývá jednotlivými produkty a uvádí, v jaké fázi je jejich zavádění a jakých pokroků bylo dosaženo.¹²⁸

6.5. Zhodnocení dosavadních výsledků

Při komplexním pohledu na zjištěný stav projektu SEPA lze dojít k závěru, že celkový úspěch či neúspěch projektu bude záviset na včasném a úplném dokončení migrační fáze, nicméně i přes počáteční potíže situace napovídá, že SEPA brzy bude zcela funkční a bude bezproblémově fungovat. K tomuto závěru lze dojít kombinací několika okruhů známých informací.

Prvním okruhem, na kterém závisí úspěch projektu, je problematika migrační fáze, respektive její délky a ukončení. Průběžné zprávy ECB i Evropské Komise zdůrazňují, že příliš dlouhé trvání migrační fáze může mít za následek značný nárůst nákladů, snížení jistoty ohledně bezproblémového fungování systému a stabilizaci situace v nevhodném bodě, kdy budou zároveň využívány jak produkty původní, tak produkty SEPA, bez motivace přejít plně k posledně jmenovaným.¹²⁹ K tomuto názoru se kloní i odborníci, kupříkladu Heiko

<http://www.europeanpaymentscouncil.eu/index.cfm/knowledge-bank/epc-documents/epc-publication-epc-annual-activity-report-2011/epc036-12-v10-epc-annual-activity-report-2011pdf/>

¹²⁸ Evropská platební rada. *EPC Annual Report 2011: Driving Forward the SEPA Vision*, 2012, s. 6. [online] [cit. 14-11-2014] Dostupné z: <http://www.europeanpaymentscouncil.eu/index.cfm/knowledge-bank/epc-documents/epc-publication-epc-annual-activity-report-2011/epc036-12-v10-epc-annual-activity-report-2011pdf/>

¹²⁹ Srov. např. *Sdělení Komise - Dotvoření jednotné oblasti pro platby v eurech (SEPA): plán na období 2009-2012*, 2009. [online] [cit. 14-11-2014] Dostupné z: <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/TXT/?qid=1415821589022&uri=CELEX:52009DC0471> nebo Evropská platební rada. *EPC Annual Report 2011: Driving Forward the SEPA Vision*, 2012, s. 6. [online] [cit. 14-11-2014] Dostupné z: <http://www.europeanpaymentscouncil.eu/index.cfm/knowledge-bank/epc-documents/epc-publication-epc-annual-activity-report-2011/epc036-12-v10-epc-annual-activity-report-2011pdf/>

Schmiedel z Evropské centrální banky, který přímo varuje před prodlužováním migrační fáze na delší dobu, než je nezbytně nutné.¹³⁰

Přílišné prodlužování migrační fáze je však pojem velmi otevřený a ve své podstatě nejasný. Výsledek v podobě plného zavedení produktů SEPA nás teprve čeká a stejně tak nejsou (a ani nemohou být) k dispozici údaje o nákladech, které s sebou migrační fáze reálně nese. Při závěrečném vyúčtování mohou snadno zejména banky dojít k závěru, že migrační fáze byla příliš dlouhá a souběžná existence původních produktů i produktů SEPA přinesla vyšší náklady, než se očekávalo. Pokud se tak stane, je možné, že se (alespoň po určité době) nenaplní jeden z cílů SEPA, tedy snížení ceny za jednotlivé transakce, a banky budou tuto svou ztrátu kompenzovat navýšením cen kupříkladu u prémiových produktů, které se tak mohou stát velmi obtížně dostupné.

Druhým okruhem otázek, ke kterým je nutno při hodnocení projektu přihlídnout, jsou průběžné změny. Obzvláště podstatné jsou změny, které se týkají cílů projektu, tedy zda se projekt příliš neodchýlil od původního záměru, případně jak byl tento původní záměr modifikován.

Původním cílem projektu SEPA bylo vytvoření jednotného prostoru pro platby v eurech, ve kterém by nebyl rozdíl mezi platbami domácími a přeshraničními.¹³¹ Tento hlavní cíl zůstal nezměněn, nicméně postupně docházelo k přidávání dalších, dílčích cílů. Jedním z těchto cílů byla větší intervence států a státních orgánů ve chvíli, kdy bylo zjištěno, že samotný tržní princip neumožní dosáhnout plného zavedení projektu.¹³² Tato změna koncepce z původně značně tržní na postupně více a více regulovanou je jednou z největších změn ohledně cílů projektu, které byly provedeny.

¹³⁰ SCHMIEDEL, Heiko. *The Economic Impact of the Single Euro Payment Area*, 2007, s. 21. [online] [cit. 14-11-2014] Dostupné z: http://papers.ssrn.com/sol3/papers.cfm?abstract_id=1005841

¹³¹ „Euroland: Our Single Payment Area!“ *White Paper Summary*, 2002, s. 4. [online] [cit. 13-11-2014] Dostupné z: <http://www.europeanpaymentscouncil.eu/index.cfm/knowledge-bank/epc-documents/euroland-our-single-payment-area/sepa-whitepaper-0520021pdf/>

¹³² *Sdělení Komise - Dotvoření jednotné oblasti pro platby v eurech (SEPA): plán na období 2009-2012*, 2009. [online] [cit. 14-11-2014] Dostupné z: <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/TXT/?qid=1415821589022&uri=CELEX:52009DC0471>

Dalším z dílčích cílů, který se značně váže na zvýšení regulace v rámci projektu SEPA, bylo legislativní zakotvení celého projektu, jehož intenzita postupně stoupala. První nařízení, která se projektu týkala, se zabírala pouze základními požadavky, definice jednotlivých používaných pojmů byly poměrně vágní a nařízení celkově sloužila spíše jako rámec, ve kterém bylo možno se poměrně široce pohybovat.¹³³ Tento přístup se postupně měnil, zvyšovaly se specifikace zejména technických požadavků a zpřesňovalo se legislativní vymezení používaných pojmů.¹³⁴ Nejpodrobnějším nařízením je pak zatím konečné Nařízení Evropského parlamentu a Rady č. 260/2012 ze dne 14. března 2012, kterým se stanoví technické a obchodní požadavky pro úhrady a inkasa v eurech a kterým se mění nařízení (ES) č. 924/2009.

Třetím okruhem, který je nutno při hodnocení projektu SEPA zkoumat, je vývoj harmonogramu. V návaznosti na postupné přidávání cílů i na stále větší konkretizaci jednotlivých problémů lze v zásadě zkonstatovat, že harmonogram projektu začal jako velmi ambiciózní, když počítal s úplným dokončením v roce 2010.¹³⁵ Záhy ale bylo zjištěno, že se nejedná o datum reálné, a byly stanoveny fáze, kterými měl projekt postupně projít. Tyto fáze byly naplánovány poměrně volněji, nicméně i přesto je nyní datum pro konečné přechody stanoveno na rok 2016,¹³⁶ kteréžto je značně vzdálené původně stanovenému datu.

Nejzávažnější zásah do harmonogramu projektu způsobila finanční krize, která započala v roce 2008. V této době, která měla být navíc pro systém klíčová, se zcela pochopitelně objevila mnohem větší opatrnost všech zúčastněných subjektů. Na tento fakt poukázaly i tehdejší zprávy, které hovořily o velmi mírném nástupu používání produktů SEPA a celkové

¹³³ Srov. Nařízení Evropského parlamentu a Rady č. 2560/2001 ze dne 19. prosince 2001, o přeshraničních platbách v eurech. In: Codexis [právní informační systém]. Atlas consulting [cit. 25. 10. 2014].

¹³⁴ Srov. Nařízení Evropského parlamentu a Rady č. 924/2009 ze dne 16. září 2009, o přeshraničních platbách ve Společenství a zrušení nařízení (ES) č. 2560/2001. In: Codexis [právní informační systém]. Atlas consulting [cit. 27. 10. 2014].

¹³⁵ „*Euroland: Our Single Payment Area!*“ *White Paper Summary*, 2002, s 4. [online] [cit. 13-11-2014] Dostupné z: <http://www.europeanpaymentscouncil.eu/index.cfm/knowledge-bank/epc-documents/euroland-our-single-payment-area/sepa-whitepaper-0520021pdf/>

¹³⁶ Nařízení Evropského parlamentu a Rady č. 260/2012 ze dne 14. března 2012, kterým se stanoví technické a obchodní požadavky pro úhrady a inkasa v eurech a kterým se mění nařízení (ES) č. 924/2009. In: Codexis [právní informační systém]. Atlas consulting [cit. 27. 10. 2014].

zdrženlivosti zejména ze strany klientů.¹³⁷ Nastaly proto dvě možnosti – buď ponechat situaci v nezměněné podobě a riskovat zánik celého projektu pro opatrnost a nezájem, nebo přistoupit k více regulativním a svým způsobem donucujícím řešením, která budou mít za následek rozvoj projektu. Jak bylo zmíněno výše, zvolena byla druhá varianta, jelikož projekt byl již v takové fázi, že jeho ukončení by znamenalo obrovskou finanční ztrátu pro zúčastněné subjekty.¹³⁸ Dalším podstatným faktorem bylo, že vytvoření jednotné oblasti pro platby v eurech je jedním ze základních předpokladů skutečně efektivního fungování společné měny a postupně by bylo nutné přistoupit k obnovení projektu, ovšem opět s neúměrně vysokými náklady. Šance na úspěch by tak po prvním krachu byla ještě nižší. Svým způsobem tedy lze konstatovat, že zhruba od roku 2008 nezbyvá nic jiného než projekt SEPA dovést do úspěšného konce, protože zejména z důvodů vysokých již vynaložených finančních prostředků nezbyvá nic jiného.

Odborníci se obecně k celému projektu staví víceméně optimisticky a jejich názory podporují výše uvedená zjištění. Projekt SEPA je sice zkoumán spíše z ekonomického hlediska, tedy z hlediska konkrétních ekonomických dopadů, ale v obecné rovině existuje k jeho postupu a možným výsledkům množství pozitivních ohlasů. Jako příklad lze uvést články Wilko Bolta a Heika Schmiedela¹³⁹ nebo Jorise Barbasa a Wima Westermana,¹⁴⁰ které v závěrečném hodnocení zdůrazňují důležitost projektu pro soupeření mezi bankami a z toho vyplývající nižší ceny za poskytnuté služby. Tento fakt je výhodou zejména pro klienty, ale v důsledku bezproblémového fungování systému by z něj měly těžit stejně tak banky, a to mnohem více, než v situaci před zavedením SEPA.

¹³⁷ Srov. např. *Sdělení Komise - Dotvoření jednotné oblasti pro platby v eurech (SEPA): plán na období 2009-2012*, 2009. [online] [cit. 14-11-2014] Dostupné z: <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/TXT/?qid=1415821589022&uri=CELEX:52009DC0471> nebo Evropská platební rada. *EPC Annual Report 2011: Driving Forward the SEPA Vision*, 2012, s. 6. [online] [cit. 14-11-2014] Dostupné z: <http://www.europeanpaymentscouncil.eu/index.cfm/knowledge-bank/epc-documents/epc-publication-epc-annual-activity-report-2011/epc036-12-v10-epc-annual-activity-report-2011.pdf/>

¹³⁸ Srov. *Sdělení Komise - Dotvoření jednotné oblasti pro platby v eurech (SEPA): plán na období 2009-2012*, 2009. [online] [cit. 14-11-2014] Dostupné z: <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/TXT/?qid=1415821589022&uri=CELEX:52009DC0471>

¹³⁹ BOLT, Wilko a SCHMIEDEL, Heiko. *SEPA, Efficiency and Payment Card Competition*, 2009. [online] [cit. 14-11-2014] Dostupné z: http://papers.ssrn.com/sol3/papers.cfm?abstract_id=1947240

¹⁴⁰ BARBAS, Joris a WESTERMAN, Wim. *SEPA: How come and what's up?* 2009. [online] [cit. 14-11-2014] Dostupné z: http://papers.ssrn.com/sol3/papers.cfm?abstract_id=1409994

Snaha všech zúčastněných subjektů spolu s rizikem obrovské finanční ztráty v případě neúspěchu tedy napovídá, že projekt bude skutečně zdárně spuštěn v celém svém rozsahu, tedy že produkty SEPA nahradí v plné míře produkty dosavadní. Je nanejvýš pravděpodobné, že se vznikem jednotného prostoru pro platby bude tím pádem dosaženo větší ekonomické prosperity zemí eurozóny i dalších zemí Evropské Unie, a tedy že projekt své vytyčené cíle splní.

6.6. Plán dalšího rozvoje

Nařízení Evropského parlamentu a Rady č. 260/2012 ze dne 14. března 2012, kterým se stanoví technické a obchodní požadavky pro úhrady a inkasa v eurech a kterým se mění nařízení (ES) č. 924/2009, je základním dokumentem, který operuje s dalším rozvojem projektu SEPA. Hlavní oporou pro další rozvoj jsou pevně stanovené termíny pro jednotlivé části plného přechodu na systém a produkty SEPA.

Hlavním článkem ohledně stanovení termínů je čl. 6. V něm je uvedeno, že „ode dne 1. února 2014 musí být úhrady prováděny v souladu s technickými požadavky,“ které jsou stanoveny v přílohách.¹⁴¹ Podobně je upraveno i inkaso, pro které je stanoveno stejné datum a technické požadavky specifikovány v příloze.¹⁴² S mírnějšími požadavky navíc musí být inkasní platby prováděny „ode dne 1. února 2017 v případě vnitrostátních plateb a ode dne 1. listopadu 2012 v případě přeshraničních plateb“¹⁴³. Pro vnitrostátní platby jsou tedy stanoveny lhůty o něco volnější, než je tomu v případě plateb přeshraničních, což kooperuje s hlavními cíli projektu. Pro členské státy je ale zakotvena možnost využít zaváděných standardů dříve: „U vnitrostátních platebních transakcí může členský stát nebo poskytovatelé platebních služeb členského

¹⁴¹ Čl. 6 Nařízení Evropského parlamentu a Rady č. 260/2012 ze dne 14. března 2012, kterým se stanoví technické a obchodní požadavky pro úhrady a inkasa v eurech a kterým se mění nařízení (ES) č. 924/2009. In: Codexis [právní informační systém]. Atlas consulting [cit. 27. 10. 2014].

¹⁴² Čl. 6 Nařízení Evropského parlamentu a Rady č. 260/2012 ze dne 14. března 2012, kterým se stanoví technické a obchodní požadavky pro úhrady a inkasa v eurech a kterým se mění nařízení (ES) č. 924/2009. In: Codexis [právní informační systém]. Atlas consulting [cit. 27. 10. 2014].

¹⁴³ Čl. 6 Nařízení Evropského parlamentu a Rady č. 260/2012 ze dne 14. března 2012, kterým se stanoví technické a obchodní požadavky pro úhrady a inkasa v eurech a kterým se mění nařízení (ES) č. 924/2009. In: Codexis [právní informační systém]. Atlas consulting [cit. 27. 10. 2014].

státu se souhlasem daného členského státu stanovit kratší lhůty, (...) přičemž zohlední a posoudí připravenost a ochotu svých občanů¹⁴⁴.

V nařízení je také specifikována povinnost zavést sankce za nedodržování stanovených termínů či technických požadavků, a to v čl. 11: „Členské státy stanoví do 1. února 2013 sankce za porušení tohoto nařízení, a přijmou veškerá opatření nezbytná k jejich uplatňování. Takto stanovené sankce musí být účinné, přiměřené a odrazující. Členské státy oznámí tato ustanovení a opatření Komisi do 1. srpna 2013 a neprodleně jí oznámí všechny jejich následné změny“¹⁴⁵. Je vidět, že stejně jako v předchozích nařízeních je zavedení sankcí ponecháno na členských státech, které měly ostatně povinnost k tomuto úkonu zřídit nezbytné orgány.¹⁴⁶ Dále je nutno podotknout, že se tyto sankce nevztahují na spotřebitele, což opět odpovídá zvyšující se ochraně spotřebitelů v unijním právu.¹⁴⁷

Vzhledem k tomu, že zavádění projektu je provázeno řadou technických obtíží, je v nařízení obsaženo také množství přechodných ustanovení, které mají za úkol řešit případné nesrovnalosti nebo obtíže s přechodem na nový systém. Tato přechodná ustanovení se týkají zvláště zemí, jejichž měnou není euro. Pro ilustraci lze vybrat odst. 2 čl. 16: „Poskytovatelé platebních služeb, kteří nabízejí platební služby denominované v eurech a nacházejí se v členském státě, jehož měnou není euro, musí v případě, že nabízejí platební služby denominované v eurech, dodržovat článek 3 od 31. října 2016. Je-li však euro jako měna některého takového členského státu zavedeno před 31. říjnem 2015, poskytovatel platebních služeb, který se nachází v tomto členském státě, musí

¹⁴⁴ Čl. 6 Nařízení Evropského parlamentu a Rady č. 260/2012 ze dne 14. března 2012, kterým se stanoví technické a obchodní požadavky pro úhrady a inkasa v eurech a kterým se mění nařízení (ES) č. 924/2009. In: Codexis [právní informační systém]. Atlas consulting [cit. 27. 10. 2014].

¹⁴⁵ Čl. 11 Nařízení Evropského parlamentu a Rady č. 260/2012 ze dne 14. března 2012, kterým se stanoví technické a obchodní požadavky pro úhrady a inkasa v eurech a kterým se mění nařízení (ES) č. 924/2009. In: Codexis [právní informační systém]. Atlas consulting [cit. 27. 10. 2014].

¹⁴⁶ Čl. 9, 10 a 11 Nařízení Evropského parlamentu a Rady č. 924/2009 ze dne 16. září 2009, o přeshraničních platbách ve Společenství a zrušení nařízení (ES) č. 2560/2001. In: Codexis [právní informační systém]. Atlas consulting [cit. 27. 10. 2014].

¹⁴⁷ Čl. 11 Nařízení Evropského parlamentu a Rady č. 260/2012 ze dne 14. března 2012, kterým se stanoví technické a obchodní požadavky pro úhrady a inkasa v eurech a kterým se mění nařízení (ES) č. 924/2009. In: Codexis [právní informační systém]. Atlas consulting [cit. 27. 10. 2014].

dodržovat článek 3 do jednoho roku ode dne, kdy se daný členský stát stal členem eurozóny.“¹⁴⁸

I pro členské státy však přechodná ustanovení zavádějí možnost, jak oddálit zavedení produktů SEPA v případě, že na ně nejsou ještě připraveny: „Členské státy mohou svým příslušným orgánům povolit, aby do 1. února 2016 upustily ode všech nebo od některých požadavků stanovených v čl. 6 odst. 1 a 2 v případě úhrad a inkasních transakcí s kumulativním podílem na trhu menším než 10 % celkového počtu úhrad nebo celkového počtu inkasních transakcí v uvedeném členském státě.“¹⁴⁹ Podobná úprava platí i pro použití platebních karet, ovšem bez procentuálního omezení.

Z uvedených ustanovení nařízení vidíme, že ačkoliv je možné zavádění projektu SEPA svým způsobem částečně odložit, bude v nejbližší době zkoumáno, jakým způsobem se eurové země skutečně vypořádaly se stanovenými požadavky a jaké jsou dopady zavedení SEPA. Nařízení také stanovilo datum, kdy musí být předložena zpráva o stavu projektu: „Do 1. února 2017 Komise předloží Evropskému parlamentu, Radě, Evropskému hospodářskému a sociálnímu výboru, ECB a Evropskému orgánu pro bankovní zprávu o uplatňování tohoto nařízení, případně spolu s příslušným návrhem.“¹⁵⁰ Z tohoto vidíme, že ačkoliv mají členské státy stanovit sankce za porušování tohoto nařízení, bude se celá problematika finálně řešit až v roce 2017, kdy by měl být systém už plně v provozu. Je otázka, zda je tento přístup vhodný, jelikož může dojít k situaci, kdy se vyskytnou problémy s fungováním systému, ale vzhledem ke stanovení data pro předložení zprávy nebude možné problém řešit ihned. Tendence k odložení řešení až na dobu po projednání předložené zprávy by pak mohly mít velmi závažné důsledky pro hladké

¹⁴⁸ Čl. 16 odst. 2 Nařízení Evropského parlamentu a Rady č. 260/2012 ze dne 14. března 2012, kterým se stanoví technické a obchodní požadavky pro úhrady a inkasa v eurech a kterým se mění nařízení (ES) č. 924/2009. In: Codexis [právní informační systém]. Atlas consulting [cit. 27. 10. 2014].

¹⁴⁹ Čl. 16 odst. 3 Nařízení Evropského parlamentu a Rady č. 260/2012 ze dne 14. března 2012, kterým se stanoví technické a obchodní požadavky pro úhrady a inkasa v eurech a kterým se mění nařízení (ES) č. 924/2009. In: Codexis [právní informační systém]. Atlas consulting [cit. 27. 10. 2014].

¹⁵⁰ Čl. 15 Nařízení Evropského parlamentu a Rady č. 260/2012 ze dne 14. března 2012, kterým se stanoví technické a obchodní požadavky pro úhrady a inkasa v eurech a kterým se mění nařízení (ES) č. 924/2009. In: Codexis [právní informační systém]. Atlas consulting [cit. 27. 10. 2014].

fungování systému. Rok 2017 je sice zvolen logicky vzhledem ke stanoveným termínům, zdálo by se ale vhodnější stanovit možnost, jak případný závažný problém s fungováním systému řešit bez ohledu na program projednávání zprávy či ke zprávě připojeného návrhu řešení.

6.7. SEPA v České republice

Pro výrazně proexportní českou ekonomiku je přechod na produkty SEPA nutností, kterou vyžaduje kontakt s eurovými zeměmi. Při zanedbání přijetí opatření pro hladké zavedení projektu by mohlo dojít ke značným ekonomickým ztrátám při neochotě eurových zemí spolupracovat, pokud by zasílané transakce pro ně byly o poznání méně výhodné, než v rámci projektu SEPA. Proto byl v České republice ustaven Národní koordinační výbor pro implementaci SEPA v ČR (NKV SEPA). Jeho členy jsou zástupci řady subjektů, které mají podstatný vliv na průběh zavádění projektu: České národní banky, Ministerstva financí, Hospodářské komory ČR, Svazu průmyslu a dopravy ČR, Sdružení českých spotřebitelů a dalších.¹⁵¹

Rámcový implementační plán, který v roce 2013 vydal NKV, popisuje nejdůležitější fakta o projektu SEPA a vysvětluje, co je nutné pro jeho včasné přijetí učinit. V plánu jsou také poměrně jasným a přehledným způsobem stručně popsány povinnosti jednotlivých orgánů v ČR, které se přímo váží k problematice SEPA. Ministerstvo financí „se účastní přípravy harmonizované legislativy, která má v EU zajistit jednotný právní rámec jako nezbytnou podmínku fungování SEPA, prosazuje pozici ČR v rámci struktur EU“¹⁵². Česká národní banka „z titulu své zákonné povinnosti řídí platební styk a je zapojena do tvorby legislativy ovlivňující platební služby a SEPA. Ve spolupráci s ČBA se podílí na realizaci opatření potřebných pro implementaci SEPA a naplnění

¹⁵¹ *Zavedení SEPA v České republice: Rámcový implementační plán*, 2013. [online] [cit. 14-11-2014] Dostupné z: <https://www.czech-ba.cz/sites/default/files/sepa/narodniplansepa-verze02-rijen2013.pdf>

¹⁵² *Zavedení SEPA v České republice: Rámcový implementační plán*, 2013. [online] [cit. 14-11-2014] Dostupné z: <https://www.czech-ba.cz/sites/default/files/sepa/narodniplansepa-verze02-rijen2013.pdf>

požadavků definovaných Nařízením č. 260/2012.¹⁵³ Dále je uvedena důležitá role České bankovní asociace, která „ se stala v roce 2004 členem EPC, zástupci asociace zde působí v rozhodovacích a pracovních orgánech. Zástupce ČBA je členem Plenárního shromáždění EPC, které schvaluje přijímané rezoluce, experti ČBA dlouhodobě působí v pracovních skupinách EPC.“¹⁵⁴ Z uvedeného výčtu je patrné, že Česká republika je v otázkách projektu SEPA aktivní na vnitrostátní i evropské úrovni a že probíhá množství prací, které mají umožnit hladké využívání SEPA produktů.

Rámcový implementační plán se také zabývá legislativou, která se váže k projektu a především klade důraz na požadavky, které musí Česká republika splnit. Mezi základní požadavky pro klienty řadí: „Při zasílání plateb v EUR v rámci členského státu i mimo něj v rámci SEPA musí používat identifikátor platebního účtu ve formátu IBAN.“¹⁵⁵ Tomu odpovídá povinnost poskytovatelů platebních služeb „používat při zpracování SEPA plateb identifikátor účtu ve formátu IBAN“¹⁵⁶. S těmito požadavky souvisí nutná úprava standardů pro zasílané platby tak, aby se shodovaly se standardy, které vyžaduje projekt SEPA od eurových zemí. Za zmínku také stojí nutnost úpravy inkasa, u níž je překvapivé, že do této doby zjevně nebyla v uvedené podobě vyžadována. Nově tedy musí poskytovatelé platebních služeb v souladu s Nařízením č. 260/2012 zajistit, aby „plátce inkasa dal souhlas jak příjemci, tak bance plátce, plátce inkasa (spotřebitel) mohl omezit inkaso na určitou částku a periodicitu a dále aby mohl zablokovat veškerá inkasa ze svého účtu“¹⁵⁷. Úprava inkasa se tedy po právní stránce stala mnohem jistější pro plátce inkasních plateb, ale na druhou

¹⁵³ *Zavedení SEPA v České republice: Rámcový implementační plán*, 2013. [online] [cit. 14-11-2014] Dostupné z: <https://www.czech-ba.cz/sites/default/files/sepa/narodniplansepa-verze02-rijen2013.pdf>

¹⁵⁴ *Zavedení SEPA v České republice: Rámcový implementační plán*, 2013. [online] [cit. 14-11-2014] Dostupné z: <https://www.czech-ba.cz/sites/default/files/sepa/narodniplansepa-verze02-rijen2013.pdf>

¹⁵⁵ *Zavedení SEPA v České republice: Rámcový implementační plán*, 2013. [online] [cit. 14-11-2014] Dostupné z: <https://www.czech-ba.cz/sites/default/files/sepa/narodniplansepa-verze02-rijen2013.pdf>

¹⁵⁶ *Zavedení SEPA v České republice: Rámcový implementační plán*, 2013. [online] [cit. 14-11-2014] Dostupné z: <https://www.czech-ba.cz/sites/default/files/sepa/narodniplansepa-verze02-rijen2013.pdf>

¹⁵⁷ *Zavedení SEPA v České republice: Rámcový implementační plán*, 2013. [online] [cit. 14-11-2014] Dostupné z: <https://www.czech-ba.cz/sites/default/files/sepa/narodniplansepa-verze02-rijen2013.pdf>

stranu příjemce inkasa nemá možnost ovlivnit, kdy plátce inkasa ze svého účtu zablokuje, a tedy zda skutečně k inkasu dojde. Tato úprava je jedním z opatření, které mohou ve svém důsledku způsobit problémy a snížit efektivitu systému SEPA, což se zřejmě ale projeví až ve zprávě Komise v roce 2017.

Rámcový implementační plán dále podrobně rozebírá jednotlivé termíny, které jsou stanoveny v Nařízení č. 260/2012, a zdůrazňuje ty z nich, které jsou pro Českou republiku závazné. Jako jeden z nejzásadnějších lze uvést 31. říjen 2016, který je datem pro „konečný termín přechodu na celoevropská platební schémata pro platby v eurech pro členské státy mimo eurozónu“¹⁵⁸ a zároveň dnem, kdy musí být splněny „požadavky na interoperabilitu poskytovatelů platebních služeb v členských státech mimo eurozónu“¹⁵⁹.

Závěrem je tedy možné zkonstatovat, že Česká republika se dlouhodobě aktivně připravuje na přijetí produktů a standardů SEPA, vytváří včas a podrobně potřebné podmínky a spolupracuje s ECB na vytváření celého projektu. Zejména pro obchodníky z České republiky je toto jistě dobrou zprávou, jelikož se zřejmě nemusí obávat, že by produkty SEPA byly nedosažitelné.

¹⁵⁸ *Zavedení SEPA v České republice: Rámcový implementační plán*, 2013. [online] [cit. 14-11-2014] Dostupné z: <https://www.czech-ba.cz/sites/default/files/sepa/narodniplansepa-verze02-rijen2013.pdf>

¹⁵⁹ *Zavedení SEPA v České republice: Rámcový implementační plán*, 2013. [online] [cit. 14-11-2014] Dostupné z: <https://www.czech-ba.cz/sites/default/files/sepa/narodniplansepa-verze02-rijen2013.pdf>

Závěr

Předkládaný text se zabývá problematikou projektu SEPA a detailně zkoumá zejména jeho legislativní ukotvení a reálné výsledky, kterých projekt dosahuje. V první, teoretické části je kladen důraz na pochopení základů projektu SEPA, tedy na stručné osvětlení jednotlivých platebních nástrojů jak z hlediska obecného, tak přímo z hlediska produktů SEPA, a dále na představení projektu z hlediska jeho historie a cílů.

Zvláštní důraz je kladen na právní úpravu, vzhledem k situaci zejména evropskou, která se k projektu váže. V první části je proveden podrobný rozbor právní úpravy, který následně poskytl základ pro hodnocení projektu v kapitole týkající se realizace projektu SEPA. Tato kapitola je zaměřena na zkoumání cílů i harmonogramu projektu v závislosti na změnách, které v průběhu jeho realizace nastaly, a zejména je kladen důraz na hodnocení postupu a dosažených úspěchů při realizaci projektu SEPA.

Svým významem je SEPA pro evropskou ekonomiku nesmírně důležitým projektem, lze konstatovat, že pro správné fungování eura projektem nezbytným. K tomuto závěru došlo i zkoumání v rámci kapitoly o realizaci SEPA, kdy bylo konstatováno, že od projektu není již několik let možno ustoupit bez nevyhnutelného důsledku velmi závažných hospodářských potíží, které by se promítly do ekonomik všech členských států Evropské Unie. V rámci hodnocení dosavadního postupu projektu bylo však zjištěno, že i přes počáteční nezdary a velké zpomalení po roce 2008 není třeba uvažovat o zrušení či významné modifikaci, jelikož veškeré práce, které se k projektu váží, zdárně postupují a finální fáze, během níž bude uskutečněn plný a bezproblémový přechod na všechny produkty projektu SEPA, je již v procesu realizace a bude ukončena nejpozději ke konci roku 2016.

Zkoumání výsledků projektu přineslo také několik dílčích otázek, které bude zjevně možné zodpovědět až po roce 2017. Tehdy bude Komisi předložena zpráva o postupu v projektu SEPA a případně budou navrženy změny a řešení problémů, které v průběhu realizace vyvstanou. Problematika data předložení zprávy byla rozebrána v kapitole o realizaci, zde lze ve stručnosti uvést, že

stanovení roku 2017 je sice logické, nicméně je možné, že tím bude pozastavena možnost řešit případné závažné problémy dříve a efektivněji.

Další z otázek, které nemohou být nyní zodpovězeny, se týká celkových nákladů na uskutečnění přechodu na systém a produkty SEPA, které bude možné vyčíslit až po úplném dokončení přechodu. Již nyní je ale možné konstatovat, že se zatím jeví jako pravděpodobné naplnění jednoho z cílů projektu, kterým je snížení nákladů na jednotlivé transakce výměnou za počáteční vyšší investice do technického rozvoje a nutnosti harmonizace jednotlivých platebních systémů.

Předkládaný text tedy nabízí komplexní pohled na problematiku SEPA s důrazem na právní aspekty celého projektu. Závěrem je možné uvést, že se celý projekt se nyní jeví jako úspěšný a bude s největší pravděpodobností dokončen bez zásadnějších obtíží. Pro ekonomiky jednotlivých evropských zemí i pro obchodníky ve členských státech je to dobrá zpráva, jelikož zavedení jednotné měny bude ještě efektivnější a bude již naplno sloužit svému původnímu účelu.

Resumé

Im Zusammenhang mit der Einführung des Euro und dessen schrittweise Ausweitung innerhalb der Europäischen Union ("EU") erschien unbedingt bemühen, eine möglichst effektive Nutzung der einheitlichen Währung zwischen den verschiedenen EU-Ländern zu gewährleisten. Einfachere Zahlungen zwischen den EU-Ländern ist auch einer der Gründe, warum die Gemeinschaftswährung eingeführt wurde, und ist ein wichtiger Faktor für die Stärkung der wirtschaftlichen Position der Länder der Eurozone.

Insgesamt Harmonisierung der Zahlungen innerhalb der EU ist ein weiterer, verständliche Folge der Bemühungen um die wirtschaftliche Zusammenarbeit in Europa zu schließen. Jetzt wirtschaftliche Lage der Euro-Länder (insbesondere angesichts der jüngsten Wirtschaftskrise, deren Auswirkungen sind nicht verschwunden) Faktor, der die Position der EU insgesamt in den internationalen Beziehungen erheblich beeinträchtigt. Die Bemühungen um die Laufruhe aller Zahlungsverkehr, das Vertrauen in das Zahlungssystem und insbesondere die Rechtssicherheit der Parteien-Zahlungssystem zu kombinieren, um immer stärker werdenden wirtschaftlichen Hintergrund, die für das reibungslose Funktionieren der EU notwendig ist, zu schaffen. Auch in den internationalen Beziehungen ist das reibungslose Funktionieren der Zahlungen aller Akteure innerhalb der EU ein Zeichen von Reife und Vertrauen in die Wirtschaft, die einzelnen Mitgliedern der Union als Ganzes zu sein und bringen erhebliche wirtschaftliche Vorteile können.

Auf der anderen Seite ist es notwendig, die bekannten ökonomischen Theorie der "unsichtbaren Hand des Marktes" betrachten, da sie Gefahren für die staatliche Intervention in Zusammenhang mit der Wirtschaft und ihrer realen Leistungsfähigkeit zusammenstellen. Mit der ständig wachsenden Marktregulierung droht Akteure werden bei der Umsetzung ihrer Geschäftspläne, vor allem aufgrund der Unsicherheit darüber, ob ihre Handlungen nicht erreichen eine Verletzung, wenn auch unbeabsichtigte zaviněnému eher einen Mangel an Informationen eher zurückhaltend. Bei der Einführung neuer Systeme oder einzelner Institute in der Praxis ist es für eine gute Bewusstsein der betroffenen Unternehmen und der damit verbundenen Transparenz und Klarheit der Gesetzgebung und der Praxis Änderungen notwendig. In diesem Zusammenhang bedroht auch die Rechtsunsicherheit

durch häufige Änderungen, die verschiedene Ursachen haben können verursacht - vorherige unvollständige oder fehlende Behandlung, praktische Probleme, die die Schöpfer des Systems, und die Gesetzgebung hatte nicht erwartet, und vieles mehr. Diese Probleme können verhindert werden, eine gute Vorbereitung der beschlossenen Maßnahmen und ihre sorgfältige Umsetzung, begleitet von Beratung der breitesten Palette von Unternehmen, die an dem Projekt beteiligt sind.

Aus diesen Gründen hat der vorliegende Text ein Projekt, einen einheitlichen Euro-Zahlungsverkehrsraum (Single Euro Payments Area, im Folgenden "SEPA"), entworfen, um maximale Effizienz im Zahlungssystem innerhalb der EU liefern zu schaffen, insbesondere in Ländern, deren Währung verwendet, Euro. Text versucht, den umfassendsten Blick auf die Themen des Projekts vor allem aus rechtlicher Sicht zu schaffen. Das Projekt wird zunächst in der Regel im Hinblick auf ihre Ziele, Geschichte und Grundrecht betrachtet wird, dann werden weiter diskutiert die verschiedenen Instrumente, für die das Projekt tätig ist. Das Kapitel über die Projektdurchführung wird dann das sich auf die tatsächliche Durchführung des Projekts, daher untersucht, ob und wie es war oder ist, um ihre Ziele zu erreichen, und konzentriert sich auf die Zukunft des Projekts auf der Grundlage seiner Vergangenheit. Gleichzeitig sind sie so weit wie möglich Rechnung alle oben genannten Faktoren in Betracht gezogen.

In allen betroffenen Bereichen liegt der Schwerpunkt auf dem Recht, die dem SEPA-Projekt bindet sowohl auf europäischer als auch auf nationaler Ebene, dh die Behandlung in der Tschechischen Republik platziert. Spezielle Durchgang untersucht die Auswirkungen des Projekts in der Tschechischen Republik und in diesem Zusammenhang auch Text untersucht die Verbindungen europäischen und nationalen Rechtsvorschriften, die zusammen die ihrem Wesen nach sind eng miteinander verbunden.

.Das Hauptziel der Arbeit ist daher umfassend über das SEPA-Projekt von Anfang bis zur Gegenwart mit Hinblick auf die geplante weitere Entwicklung informiert, mit besonderem Schwerpunkt auf Gesetze, die das gesamte Projekt begleitet. Aus wirtschaftlicher Sicht wird die Analyse der grundlegenden Konzepte durch das Projekt verwendet wird, in dem Kapitel über die Projektdurchführung dann allgemeine Wissenswirtschaft bei der Beurteilung der Auswirkungen des Projekts und den Gesamterfolg.

Seznam použitých zkratk

EU	Evropská Unie
EMS	Evropský měnový systém
ECU	Evropská měnová jednotka
SEPA	Single Euro Payment Area (Jednotná oblast pro platby v eurech)
HMU	Hospodářská a měnová unie
TARGET	Trans-European Automated Real-time Gross settlement Express Transfer (Transevropský expresní automatizovaný systém zúčtování plateb v reálném čase)
EPC	European Payment Council (Evropská platební rada)
STC	SEPA Credit Transfer (Bezhotovostní platební styk SEPA)
SDD	SEPA Direct Debit (SEPA přímé inkaso)
NKV SEPA	Národní koordinační výbor pro implementaci SEPA v ČR

Seznam použitých zdrojů

Literární zdroje

JANATKA, František a kol. *Obchod v rámci Evropské unie a obchodní operace mimo členské země EU*. Praha: ASPI, 2004, 295 s. ISBN 80-735-7006-8.

KOLEKTIV AUTORŮ. *Bankovní a finanční slovník*. Vyd. 1. Praha: Svoboda-Libertas, 1993, 157 s. ISBN 80-205-0357-9.

KUČERA, Zdeněk, Monika PAUKNEROVÁ a Květoslav RŮŽIČKA. *Právo mezinárodního obchodu*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2008, 407 s. Právnícké učebnice (Aleš Čeněk). ISBN 978-807-3801-083.

MÁČE, Miroslav. *Platební styk: klasický a elektronický*. 1. vyd. Praha: Grada, 2006, 220 s. ISBN 80-247-1725-5.

MELUZÍN, Tomáš. *Bankovní produkty a služby: Bankovníctví I*. Vyd. 1. Brno: Akademické nakladatelství CERM, 2014, 198 s. ISBN 978-80-214-4841-4.

POLOUČEK, Stanislav. *Bankovníctví*. Vyd. 1. Praha: C. H. Beck, 2006, xvii, 716 s. ISBN 80-717-9462-7.

REŽŇÁKOVÁ, Mária. *Finance*. Vyd. 1. Brno: Vysoké učení technické, 1998, 118 s. ISBN 80-214-1173-2.

SCHLOSSBERGER, Otakar. *Platební služby*. Vyd. 1. Praha: Management Press, 2012, 325 s. ISBN 978-80-7261-238-3.

SYCHRA, Zdeněk. *Jednotná evropská měna: realizace hospodářské a měnové unie v EU*. 1. vyd. Brno: Masarykova univerzita, Mezinárodní politologický ústav, 2009, 291 s. ISBN 978-80-210-5082-2.

Internetové zdroje

„*Euroland: Our Single Payment Area!*“ *White Paper Summary*, 2002, 7 s. [online] [cit. 13-11-2014] Dostupné z: <http://www.europeanpaymentscouncil.eu/index.cfm/knowledge-bank/epc-documents/euroland-our-single-payment-area/sepa-whitepaper-0520021pdf/>

BARBAS, Joris a WESTERMAN, Wim. *SEPA: How come and what's up?* 2009. [online] [cit. 14-11-2014] Dostupné z: http://papers.ssrn.com/sol3/papers.cfm?abstract_id=1409994

BOLT, Wilko a SCHMIEDEL, Heiko. *SEPA, Efficiency and Payment Card Competition*, 2009. [online] [cit. 14-11-2014] Dostupné z: http://papers.ssrn.com/sol3/papers.cfm?abstract_id=1947240

DĚDEK, Oldřich. Členské státy eurozóny. In: *Ministerstvo financí ČR - zavedení eura* [online]. 2014, 5. 1. 2015 [cit. 2015-01-06]. Dostupné z: <http://www.zavedenieura.cz/cs/euro/eurozona/clenske-staty-eurozony>.

GREGOROVÁ, Jaroslava. SEPA – další meta v jednotném evropském platebním styku. *Studentské finance* [online]. 29. 1. 2010 [cit. 2014-12-28]. Dostupné z: <http://student.finance.cz/zpravy/finance/250315-sepa-dalsi-meta-v-jednotnem-evropskem-platebnim-styku/?MailcenDivLogin=1>

Evropská centrální banka. *Jednotná oblast pro platby v eurech (SEPA): Integrovaný trh služeb platebního styku pro klientské platby*, 2006, 30 s. [online] [cit. 13-11-2014] Dostupné z: https://www.ecb.europa.eu/pub/pdf/other/sepa_brochure_2006cs.pdf

Evropský měnový systém. *Businessinfo.cz*, 21. 12. 2008. [online] [cit. 23-12-2014]. Dostupné z: <http://www.businessinfo.cz/cs/clanky/euro-evropsky-menovy-system-3257.html>

Evropská platební rada. *EPC Annual Report 2011: Driving Forward the SEPA Vision*, 2012, 22 s. [online] [cit. 14-11-2014] Dostupné z: <http://www.europeanpaymentscouncil.eu/index.cfm/knowledge-bank/epc-documents/epc-publication-epc-annual-activity-report-2011/epc036-12-v10-epc-annual-activity-report-2011pdf/>

Evropská platební rada. *EPC Roadmap 2004-2010*, 2004, 16 s. [online] [cit. 13-11-2014] Dostupné z: <<http://www.europeanpaymentscouncil.eu/index.cfm/knowledge-bank/epc-documents/epc-roadmap-2004-2010/roadmap-public-version-4th-april-amended-march-08pdf/>>.

Historie evropské měnové integrace v datech. Bussinessinfo.cz, 11. 12. 2008. [online] [cit. 28-12-2014]. Dostupné z: <<http://www.businessinfo.cz/cs/clanky/historie-evropske-menove-integrace-euro-3263.html>>.

Maastrichtská smlouva. Bussinessinfo.cz, 11. 12. 2008. [online] [cit. 28-12-2014]. Dostupné z: <<http://www.businessinfo.cz/cs/clanky/euro-maastrichtska-smlouva-3258.html>>.

Počátky měnové spolupráce. Bussinessinfo.cz, 11. 12. 2008. [online] [cit. 22-12-2014]. Dostupné z: <<http://www.businessinfo.cz/cs/clanky/euro-pocatky-menove-spoluprace-3256.html>>.

RUML, Michal. SEPA zjednoduší a zlevní platební styk v EU. In: *Finance* [online]. 2006 [cit. 2015-01-06]. Dostupné z: <<http://www.finance.cz/zpravy/finance/83390-sepa-zjednodusi-a-zlevni-platebni-styk-v-eu/>>.

Sdělení Komise - Dotvoření jednotné oblasti pro platby v eurech (SEPA): plán na období 2009-2012, 2009. [online] [cit. 14-11-2014] Dostupné z: <<http://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/TXT/?qid=1415821589022&uri=CELEX:52009DC0471>>.

SCHMIEDEL, Heiko. *The Economic Impact of the Single Euro Payment Area*, 2007, 29 s. [online] [cit. 14-11-2014] Dostupné z: <http://papers.ssrn.com/sol3/papers.cfm?abstract_id=1005841>.

Zavedení hotovostního eura. Bussinessinfo.cz, 11. 12. 2008. [online] [cit. 28-12-2014]. Dostupné z: <<http://www.businessinfo.cz/cs/clanky/zavedeni-hotovostniho-eura-3261.html>>.

Zavedení SEPA v České republice: Rámcový implementační plán, 2013.
[online] [cit. 14-11-2014] Dostupné z: <<https://www.czech-ba.cz/sites/default/files/sepa/narodniplansepa-verze02-rijen2013.pdf>>.